

ŽENSKI SVET

LETNIK V.

FEBRUAR 1927.

ŠTEVILKA 2.

VSEBINA 2. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE. XL. — ZOFKA KVEDER-DEMETROVIČEVA · Nadaljevanje (Minka Govekarjeva.)	Stran 34
JUNAKINJA ZVESTOBE. — Povesi iz turških časov. — Nadaljevanje. — (Uca Faturjeva.)	41
PISMA — Pesem. — (Anica Č.)	47
UMETNIK IN ŽENSKA — (France Beyk.)	47
IZ ZBIRKE „VEČNA PLAMENICA“ — Pesem — (Karlo Kocjančič.)	49
RABINDRANAT TAGORE PRI NAS. — (Milan Čelešnik.)	50
IZ HEINEJEVE LIRIKE. — Pesem. — (Vida Jerajeva.)	51
TRUBADUR. — NEKATERI. — († Srečko Kosovel.)	51
SOLVEJG. — (Marijana Kokaljjeva.)	52
GOSPODINJSTVO KOT POKLIC	55
SVOJEGLAVNOST. — (Gizela Majeva.)	55
SMREKA — (Marija Jezernikova.)	57
NAŠA DECA.	59
IZVESTJA: † Ivana Kobilca. — Po ženskem svetu. — Kuhinja. — Gospodinjstvo. — O lepem vedenju. — Književnost in umetnost. — Iz naše skrinje.	60, 61, 62, 63, 64.
Moda in ročno delo.	

UREDNICA: PAVLA HOČEVARJEVA

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec. — Za JUGOSLAVIJO letna naročnina: Din. 64
(s skrojno prilogo); polletna: Din. 32. — Naročila in naročnino
je nasloviti

na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovška c. 20.

Uredništvo in uprava:

Trst (Trieste), posta centrale, Casella postale 384.

Izdaja „Žensko dobrodelno združenje“ v Trstu, Via Torre bianca 39/1
Tiska Tiskarna „Edinost“ v Trstu (Trieste), Via S. Francesco d'Assisi 20

E. PECENCO

Stroji za šivanje, vezenje
in pletenje, za dom in vsa-
ko obrtnijo. Potrebščine

TRST, Via Muda vecchia 3

Napeljave z motor. pogo-
nom. Popravila.

1/6

— za magistratom —

Brezplačen pouk v vezanju

KNJIGARNA-PAPIRNICARNA-KNJIGOVEZNICA

J. STOKA d. z o. z. - TRST

VIA MILANO STEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občin-
ske, ljudne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige,
muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vankovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijem naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemljeknjžnih in banč-
nih knjig tudi v uradniških prostorih v mestu in na deželi. — DELO SOLIDNO.

Zenski svet

Obrazi in duše.

VI

Zofka Kveder-Demetrovičeva.

5.

Ljubljana, Poljanski nasip št. 14, 3. VII. 98.

Blagородna gospica!

V prilogi pošljem zopet nekaj za morebitno uporabo v «Slovenki». Ako še niste popravili one moje povesti brez naslova, prosila bi, da mi jo vrnete. Nekaj bi rada premenila.

«Pri zdravniku» ste itak dejali, da se svoječasno porabi.

Še nekaj bi prosila, — upam, da ne bodete napak tolmačili. — Jaz imam namreč zadnji čas vrlo mnogo stroškov, vrhu tega se nameravam v jeseni preseliti v Prago, da se še nekoliko naobrazim. Naravno je, da moram paziti na vsak izdatek. Prosim torej, velečenjena gospica, če bi bili tako prijazni, uredite, da se mi «Slovenka» za drugo polletje l. l. pošilja brezplačno. Naročena sem še na «Zvon», «Dom in svet», «Nado» in «Vienac» in težko mi je zmagovati vse naročnine.

Agitirala sem nekaj za list, pa brez uspeha. Nekaj si jih list izposodi, nekaj jih pa stvar ne zanima. Nekateri so mi celo dejali, da «Slovenka» niti pravega programa nima, da so sodruđniki ženskega glasila večinoma moški, da se priobčuje preveč prevodov itd. — Je pač težava vsem ustreči.

Tudi gospodične in gospe, s kolikimi sem se seznanila, so jako mrzle. Takrat še kimajo in potrjujo, ko človek sedi pri njih, stori pa nobena nič.

Upajmo, da se kdaj vendar prebudi naše ženstvo iz te nesrečne letargije.

Z najodličnejšim velespoštovanjem

Vas pozdravlja Vam vdana

Zofka Kveder.

6.

Blagorodna gospica!

Prosim, da mi odpustite, ker sem toliko časa molčala. Zahvaliti bi se bila morala na Vaši ljubeznivosti, a jaz nisem storila ničesar. — Odpustite mi, moje duševno stanje je bilo Vam uprav grozno. — Ensetzlichen mutlos! Moj Bog, niti delati nisem mogla, niti misliti! Ta melanholija me je prevzela popolnoma. — Komaj zdaj sem postala zopet malo pridnejša. Moji dragi «Slovenki» pošljem v prigribu nekaj malenkosti. «Sličice» sem vzela «Domu in svetu» nazaj. Najbolje mi je hotel zavreči, a tega nisem pustila. Naj raje v predalih «Slovenke» zagledajo dan. — Natisnite, kakor in kadar Vam drago, jaz bi rada, če natisnete kmalu in dosti na enkrat. Prijema se me neka grozna reakcija in prav potrebujem dokazov, da ne obupam o sebi. — Tiskajte, jaz Vam pošljem še več. Za Verne duše kaj, za Božič kaj, o delati hočem!

V pisarni mi postaja čezdalje bolj neznosno. Neki cenjeni moj šef mi je te dni prepovedal pisateljvanje sploh tako «durch die Blume» in posebej še tabriciranje «Narodovih» podlistkov naravnost. — Duševna sužnost! — No jaz sem mu povedala svoje mnenje in nato mi je «milostno» «dovolil», da radi «materijalnega» uspeha smem še pisati in tudi v «Narod», a sicer pod moško šifro. — Jaz sem se morala ukloniti tem milim in pravičnim zahtevam iz navadnega vzroka, ker ne more človek o zraku živeti! — Odvisnost! In potem še drugo! — Govekar mi je obljubil, da natisne vsak teden usaj dve moji stvari, a zdaj pride jedva vsaka dva meseca ena na vrsto. Gabršček mi natisne moje stvari enkrat drugo lelo, «morda» namreč, ker še ni pregledal vsega gradiva, četudi ga ima že dva meseca v rokah in četudi mi je zatrjeval, da izda moje stvari, če bodo le sploh «količkaj» za tisk. — Profesor Bežek mi ne reče ni «dobro», ni «slabo», četudi imam neko stvar čez mesec tamkaj. In moja Praga se mi, naravno, odteguje po takih uspehih vedno dalje in dalje.

Ah kako delam z veseljem, kadar slišim kje kako vzpodbujevalno besedo, a tako spim in požiram razna razpravljanja našega šefa o dolžnostih. — Dobili smo pisalni stroj. Na njem se spočetka ne more absolutno po besedah agenta delati več ko štiri ure na dan. Jaz sem razbijala v nedeljo na njem osem ur in ko sem popolnoma utrujena, ko me je bolela glava, ko so me bolele roke, da sem mislila, meso mi odstopi od kosti, ko sem dejala, da ne morem več, odpuštil me je s par špičastimi in pikrimi opazkami. In to je bilo še celo vse nedelje, ko so druge pisarne redno zaprte. Obiskala me je prijateljica, a jaz sem morala sedeti v pisarni in šef je v svoji «velikodušnosti» nakazal Medenu, naj si zapomni, da imam jaz prvič, ko «ne bo dela», en prost dan. — Ha ha, seveda pravično! — Oh svoboda, prostost! Ne sme biti človek, treba je biti mašina! —

In če bi imelo vse hlapčevstvo kaj smotra! — Pa nič, da sem «sita», to je edini rezultat. — O ne, če ostanem tu, otrpnem popolnoma za use, a kaj, kaj

naj počnem!? Svojo pot sem morala odložiti na 1. februarja, pa kaj...!? — Ne, ne, tedaj grem na vsak način, bodi tako ali tako! Da le vem, zakaj stradam, potem mi ne bo sile. A tu to vsakdanje ubijanje duše in pameti, samo da se človek naje, ne, to se mi že gabi, tega mora biti konec!

— V gledališče sem jela pohajati, na galerijo seveda. Tam sedim med proletarijatom in poslušam vsakdanje neumne opazke, ki mi kvarijo užitek, ki mi z neko ironijo duše vsak vzlet: — In ta smeh! — «Ha ha, kak fin špas,» slišim v najbolj dramatičnem prizoru! — Ah ta banalnost! — Tam v ložah pa sede natrizarane goske, koketirajo med pajzami in zdehajo med igro ter niti ne slutijo, kaj je prostost in kaj je sužnost.

In to naše ljudstvo, ti obrtniki, ti čevljarji, te mesarice, ti pekarski učenci, nisem niti vedela, kako surove živce imajo. Samo komičen čut, ta je še nekaj razviti pri njih, drugega pa absolutno nič.

Ideali neumnost, optimismus norost!

Ljudje z oliko srca so bele vrane, ponavadi je plemenitost le nekak Staastkleid, ki se po potrebi sleče in obleče!

Jaz moram v drugo novo sfero, to me uničuje! — Oprostite, da Vam pišem tako! Ali v meni se že to kuha in vre skoro ves mesec.

Oprostite mi in smejajte se mi! Saj sem neumna! Kaj pa je življenje, ko cela vrsia takih prismodarij? —

Plavaj ali utoni! — No pa še plavajmo, če se vlije kdaj ravno malo prevelika porecija vode v grlo, nič zato, par požirkov ne škodi, človek postane le bolj trdoživ! Plavajmo, enkrat se menda gotovo pride na breg, in če ne! — Na, dosti jih utone, in le kadar je sam, je človeka strah! —

Pa z Bogom! Klanjam se! Pristrčen pozdrav od

Zofke.

Prosim, če mi izvolite prejetje tega lista naznaniti z dopisnico.

7.

Ljubljana, 5. X. 98.

Predraga gospodična!

Res ne vem, kako bi se Vam zahvalila za Vaš zadnji list. Jokala sem se, ko sem ga brala, četudi nisem ravno prenehke narave, kakor ste videli. — Zdaj že zopet delam, namreč spisujem! Tako sem vesela, da se mi je zopet povrnila ljubezen do dela! — In to se imam zahvaliti Vam! O tako sem Vam hvaležna! — Draga gospodična, ne morete si misliti, kako sem Vam vdana, kako Vas spoštujem in ljubim! — Prav pristrčno se Vam zahvaljujem za Vaše prijazne ponudbe. Prve seveda ne morem sprejeti, saj bi bilo vendar greh zlorabiti dobroto drugih, dokler sem zdrava in mlada. Oprostili mi boste, kaj ne, četudi Vašega predloga za sedaj ne uporabim. Ne dvomim, da bi mi ne bilo bolje, ali mene kar vleče v Prago in tja gor na slovanski sever. Čez kaki dve, tri leta bi se pa v resnici rada nastanila v Trstu. — Torej prav iz srca se Vam zahvalim. Uverili ste me, da so še dobri ljudje na svetu. Tako sem sama in dasi sem res samostojna in odločna, včasih s tem vendar ne izhajam. Potrebujem prijateljstva in naklonjenosti, in sicer takega, ki ne izvira iz sebičnosti. A takega mnogokrat pogrešam in potem postanem vsa potrta in obupana. Ne veseli me nič in nekako trmoglavo in jezno hodim okrog.

O Vaše zadnje pismo mi je tako drago! — Smejali se boste morda, če Vam povem, da sem ga poljubovala, a jaz sem že taka: vse brez meje. — Aškerc mi je pisal, — vem, da se imam tudi to zahvaliti Vam! — Jutri ga obiščem.

Vprašala bi ga rada mnogo stvari, a nekoliko se ga skoro bojim. Pa menda se privadam, saj ima tako dobre oči.

Moj šef je tak, kakor je bil, pa potrpeti hočem na vsak način do 1. svečana. — Včasih mi sicer vre kri, a premagam se — še štiri mesece! —

V kratkem spet kaj napišem in pošljem! —

Prav prisrčno Vas pozdravlja

Vaša iskrena in vdana

Zofsa.

Še enkrat prav prisrčna hvala za Vaš list!

8.

Predraga gospodična!

Prav, prav lepo bi Vas prosila, če bi hoteli posredovati, da se priloženi dopis prav v kratkem natisne v «Edinosti». — Molčati ne kaže, pisati v «Narod» ne smem, v «Slovenca» nočem, torej mi ostane še «Edinost». — Saj boste tako dobri, kaj ne? Prav lepo prosim! — Me uboge ženske, še tega borega kruhka nam ne privoščijo! —

V petek sem bila pri Aškercu. O to Vam je res dober človek, jaz sem vsa srečna, tako je prijazen! —

Po Vašem zadnjem pismu sem čisto prerojena. Draga gospodična, vedno mislim na Vas; se li Vi kdaj spominjate onih dni, ko ste bili v Ljubljani? — Aškerc pravi, da je bil v Trstu, a Vas ni videl. Meni je žal zanj, da ni mogel govoriti z Vami. —

Toda hiteti moram, — jaz res ne vem, kam mi čas izgine! —

Torej še enkrat: Prosim, bodite tako dobri, kakor ste vedno, in oprostite, da Vas vsak čas nadlegujem.

Prav prisrčno Vas pozdravlja

Vaša vdana

Zofka.

9.

Predraga gospodična Marica!

Ali lahko pridem jutri popoldne, po kosilu? — Tako bi Vas rada videla! — Neko pismo imam tudi za uredništvo. No, ni Bog zna kako važno! Jaz prav pridno delam in pišem — v pisarni in na pošti. Danes sem spisala že celo kopo pisem in včeraj tudi. — Jelovšek je odšel v nedeljo zvečer. Dolgčas mi je malo. Kako se Vam dopade ta dečko? — Name ima precejšen vpliv. Ali Vam je Marica s Štajerskega kaj pisala? —

Toda, da ne pozabim. Kaj ne, saj tukaj lahko odpovem s 15. — stanovanje namreč. Jaz mislim, da v 14 dneh že dobim pri kakih Italijanih primerno streho. Laščine znam že grozno dosti. Tako moško se odrežem: no, no, kadar mi ponujajo svoje usluge. — Prebita stvar. — en četrt na štiri in pisati moram še Aškercu in Jelovškul —

Torej — ali jo primaham? — Zdaj bom že znala; samo če boste imeli čas! —

Če nič ne pišete, pridem, drugače bom pa že vedela.

Prisrčni pozdrav — in menda gospod Bartol ne bo hud, če pridenem še en skromen poljubček.

Trst, 10. I. 1. 99.

Zofka.

2. Njena pot v življenje.

Minulega leta, septembra meseca, je iskala naša Zofka pomoči svojemu bolnemu telesu v ljubljanskem Leonišču. Posečala sem jo vsak dan in da zamim vsaj za kratek hip njene težke in tako tužne misli, ki so se kakor v krogoleku vračale vedno in vedno k istemu predmetu, sem jo vprašala, kako se je pravzaprav začelo njeno literarno delovanje. In pripovedovala mi je:

«Ko sem prišla iz Kočevja od drž. geometrskega urada v Ljubljano, so me nekateri znanci nagovarjali, da bi se poizkusila v pisateljevanju, češ da imam talent. Nekaj pesmic sem imela takrat že narejenih, a niso bile dosti vredne. Bolj me je veselila proza. Sama mislim, da sem imela že kot otrok velik dar opazovanja. Že doma na vasi in pozneje v uradu in v pisarni pri advokatu so se mi razni tipi in dogodki kar ponujali, da jih opišem.

In tako sem napisala lepo število črtic. Izbrala sem jih pet, ki so se mi zdele najboljše, ter sem v začetku l. 1898. hkratu poslala po eno «Sovenki», «Slovenskemu Narodu», «Ljub. Zvonu», «Domu in Svetu» in «Slovincu». In rekla sem si: ako bodo vsaj tri črtice priobčene, bom smatrala to za migljaj, naj nadaljujem... A do konca leta je izšlo vseh pet mojih črtic.

Tako je bila moja usoda odločena. Uredništva so me vzpodbujala. In delala sem mnogo, gledala vase in v svet, čitala, se učila in pisala»...

Zopet je zaključevalo v njej in obrnila se je v bridko sedanjost. Toliko mi je še povedala, da so bili pseudonimi prvo leto njenega pisateljevanja: Milena, Zofija, Z, Modroslava, Grabovska, Poluks, Janja Legat. — Črn obup se je zgrnil nad njo, ničesar več nisem mogla zvedeti.

Ko je sirota odšla od nas, da se nikoli več ne vrne, me je poleg neizmernega sočutja in globoke bolesti zapeklo spoznanje, da je ostalo toliko neizgovorjenega in nezapisanega iz njenega bogatega, sreče, najvišje radosti, uspehov, a tudi bolesti in najkrutejših razočaranj prepolnega življenja.

V njeni literarni zapuščini sem našla sedaj nedovršen spisek, ki je bil vsekakor namenjen «Ženskemu svetu» kot nekak popravek dr. Iv. Lahovega «Obrazá in duše» v 3. številki l. 1924. Zanimiv je ta Zofkin spisek, ker razgrinja vsaj v površnih potezah pogumno življenje njene prve mladosti.

«Popravek» se glasi:

«Da, gospa urednica, popravek pišem! Dolgo sem molčala, pa zdaj mislim, čas je, da se oglasiš!

Pisal je moj prijatelj dr. Lah enkrat pri Vas o meni, in zelo me je pohvalil, pa zopet pisal tako, kakor mi ni bilo všeč.

Da samo po kmetskih hišah hodim od skromnosti prevelike. Res imam zelo rada naš svet, pa naj bo primorski, gorenjski ali odkoderkoli. Grem pa res rajše v mornarsko belo izbo, kjer je tišina večja in gospodar tako lepo pripoveduje o svojih plovitbah po morju. Gospodinja je pa čista in tudi mnogo vé o težavah zimskih, o samoti, skrbeh in tudi o veselju v hiši. Tako po vseh krajih, hrvaških in slovenskih.

Hôtel, kaj ne, to je kakor vojašnica; malo najdeš individualnega, ker so takozvani višji sloji povsod enaki. Narod pa ima v vsaki vasi, na vsakem hribu, ob vsakem obrežju nekaj samorodnega. To me je vedno zanimalo.

Z drjem. Lahom sva si dobra prijatelja od nekdaj. In tam v Pragi me je nekoč posetil, prav ko sem svojo prvo punčko pitala z mlečnim zdrobom. To so bili še časi borbe, ko smo kljubovali vsemu svetu. Ej, koliko naših fantov, dr. Dermota, dr. Lotrič in mnogi drugi so domov pisarili, kako imenitno se jim godi.

Takrat še ni bila taka moda, da starišem kljubuješ, pa vseeno visiš in moleduješ na njihovi denarnici. Tista generacija Masarykovih učencev smo bili še «karakterji». Če nočeš in ne moreš poslušati starišev in iti v tisto stran, v katero oni že le, silijo in zapovedujejo, smo 'zbogom' rekli in šli po svojih potih. In rajše bi bili umrli, kakor od doma kaj prosili. Ponos je bil na obeh straneh, in na kartah smo pisali, da se nam izvrstno godi.

Tako sem jaz odšla od doma; najprej v Kočevje, pa v Ljubljano, v Trst, in odondod v Švico, da študiram. Goriški Gabršček me je takrat ukakanil. Pozneje je res vse poravnal, ali takrat v Švici mi je trda predla. V Curihu sem sodelovala pri nekih revijah in dnevnikih; in bilo je toliko, da sem obed plačala. Zvečer sem pa jedla ogrizke kruha, ki sem si jih opoldne utaknila v žep; in vodo sem pila, imenitno alpsko vodo. Še zlato urico sem rešila, ki sem jo dobila od papana za svoj petnajsti god. Napisala sem bila še v Trstu «Odseve». Vsak mesec — pol leta — mi pošlje po 50 goldinarjev v Švico, tako je obetal Gabršček, a ni pošiljal. Sedaj sva dobra prijatelja, a takrat mi je glad predel po želodcu. In če bi ne bilo nemških revij v rajhu in na Dunaju, bi bila morala iti s čolnom sredi Curiškega jezera, ki je večkrat burno; in če vesla odvržeš, te že nevihta premaga in pokoplje... Bolje za mlado gospodično, kakor kaj drugega.

Tako sem pa z denarjem od revije «Schweiz», «Züricher Zeitung», úunajskih «Dokumente der Frauen» in berlinskega «Universuma» po dvo-mesečnem bivanju v Curihu odpotovala v Bern. Ondi je imel stari rektor pravico, da imenuje za rednega slušatelja, kogar hoče. Pogovarjal se je z reflektantom, in ako se mu je zdel inteligen ten, je bil sprejet.

Tudi moja inteligenca je zmagala, in takoj pri sprejemu mi je dal rektor povabilo na četrtkov čaj pri njegovi gospe ter vizitko s par besedami priporočila za «Bernar Bund», da sprejmejo kake moje članke in feljtone.

V Bernu je bilo krasno in mnogo sem se tam naučila, čeravno sem bila še vedno naivna, da je strah. A ravno ta naivnost, ta odkritosrčna vera do vseh ljudi mi je odpirala vrata in me očuvala usahega razžaljenja in ponižanja. V Bellinzono sem bila objavljena na počitnice; pousod so mi šli na roko.

Zmagala bi bila, ali me je neka jugoslovanska ljubezen do mojega poznejšega prvega moža, Hrvata, vlekla v Prago. Popoti sem se ustavila v Monakovem in plačala sobo ter obed za mesec dni. Drugo — sem si mislila — zaslužiš s kakšnim feljtonom ali dobiš kak honorar iz domovine... Iz domovine ni nič prišlo. Pri časopisih in revijah pa je bila v Monakovem

konkurenca prevelika; trebalo bi sedeti dve, tri leta, potem človek zmaga, kakor so delali Poljaki in Skandinavci, ki so imeli štipendije od svojih vlad. Jaz pa ničesar. Ves mesec je bil obed zelo prijeten in obilen, zajutrek in večerjo pa je nadomeščala voda.

Končno sem dobila za neki podlistek vendar nekaj denarja in sem se odpeljala v Prago. Tam mi tudi ni takoj od začetka kapal med izpod oblakov! Ali vedno so hodile karte domu: «Meni je izvrstno! Ne skrbite zame!» — Bila sem od «značajne» generacije takratne in moje geslo je bilo še iz prvega deklisiškega albuma: «Vse ali nič», in pozneje: «Zmagaj ali padl!»

V Pragi me je spoznal tudi dr. Lah. Niso bili sijajni časi. Midva z mozem sva kljubovala vsemu svetu, in sploh vsi, ki smo bili tistikrat v Pragi, smo hoteli vse reformirati.

Da, takrat je prišel dr. Lah, fant od fare izpod Šmarne gore; ljubezniv pevec, dober učitelj mladini, tudi borec, samo druge vrste. Naj ne zameri. Takega pastirja mlademu svetu ne najdeš kmalu, kakor je dr. Lah.

Jezim se pa nanj, da me je proglasil za neko žensko, ki reda ne pozna.

To pa priznam: stokrat sem na mizi skuhala otrokom tisto pičo z mlekom, in materinsko sem hranila otroka v naročju kakor druge mame. Kadar je kdo prišel, sem čebljala z njim, dete mi je tako sladko in sito ležalo na roki in na kolenih, da sem bila vsa blažena. Pa sem se vendar razgovarjala z obiskovalcem o gledališču, knjigah, časopisih, o tem, kako ure mladina, kje je kaka nova razstava i. t. d.

Otroče mi je enkrat tako zaspalo na kolenih. Jaz mehanično nosim žličko k sladkim ustecam, a otroče jih odpira, samo ne požira. Ko smo opazili, kako se cedi otroška hrana ob desni in levi izpod rožnatih ličec, je bilo mnogo smeha. Z neizmerno srečo sem odnesla malo, ki je takrat že skakala in bežala po ulicah, na njeno posteljico. Pospravila sem lončiče, pobrisala sem, vse malo gospodarstvo pa skrila pod malo poličico v kotu, da pride strežnica in mi pomije ostanke obeda moje punčke. Razmaknila sem knjige in papirje, pa se je zopet pisalo. Nekaj doli domu, prevodov čeških dram za slovensko gledališče, slovenske in hrvatske romane pa za češke nemške časopise, a tudi slovaške in poljske.

Koliko vsega lega se je pogubilo! Še naslovov več ne vem. Koliko so tudi prevajali mojih originalnih stvari; nikdar nisem spravljala teh odtisov...

Dà, in tudi Vi, gospa urednica, ste mi krivico storili.*) Res je, polno knjig se je nabralo okoli mene; koliko kritik sem napisala! Leta gredo — in potrebuješ knjig za razvedrilo in za dušo — zdaj žalostno, zdaj veselo. In koliko knjig je tudi moj mož zbral, mnogo že zastarelih, brez koristi.

Da, istina je, da sem vsako dete, če je bilo kaj bolešno, dala prenesti v to našo «delavnico», kjer so bile velike pisalne mize in knjig vse polno, in kjer se je mnogo, mnogo delalo. Ne samo tisto, kar bi si srce želelo,

*) Gl. 1. zvezek ž. sv., letnik IV.: «Lea Faturjeva».

nego mnogo več tistega, kar narod potrebuje. Potrebno je, pa delaš, ko nihče drugi ne dela. Tebi ostane trudna roka, narod je pa že pozabil, kdo je kaj storil zanj in kdaj in kako z muko se je delalo. Tudi v nočeh, ko je že davno odbijala polnoč. O, večkrat je tudi zora zasijala v to «sobo dela».

Kaj je ostalo, ne vem. In nihče drugi ne ve, kaj ostane od našega dela. Bolj z dušo, s srcem, od človeka do človeka smo sejali in govorili. Knjige že izumirajo. Zdaj kakšen velikanski film, američanski, italijanski, francoski, nemški premeri vse narode od severnega tečaja pa do južnega in mnogo nauči in morda še več pokvari tiste, ki ga gledajo... Taka je usoda».

Tako zapada Zofka v razmišljanje, filozofiranje, a mahoma jo zopet zaskeli javno izrečeno mnenje, da je pri njej bohém prevladoval nad navadnim človekom, da ni bila gospodinja in mati v besede običajnem pomenu...

«Pa vendar, tudi moje deklice so dosti punčk imele, oblekc in predpasnikov in druge take sladke robe, ki jim jo je sešila mama. A potrganih nogavic, ki jih je Zofka zakrpala, bi bilo cela gora!

O, tudi jaz sem žena! Bog me je visokovzraslo ustvaril, živo in agilno. In ta dar mi je dal: vse žari v meni, kadar se smejem in me sreča vodi. A kadar trpim, sestre, oh, da bi morje preko mene valovilo in mi hladilo pekočo bol, solze so preslabe! In zdaj trpim...

Kaj ne, kratko je življenje v primeri z vesoljstvom, in kako smešna je varka, da si vesel, ko nisi! Čemu nečimern plašč, da pokriva našo žalost kakor maska? Kako smešno! Če te prst boli, smeš tožiti. A kadar ti drhti vsa duša nebogljena in na križ pribita, takrat igray bajaca. Nedostojna je gluma, nedostojna laž, ko bičan, stri in izmučen klečiš na zemlji in vse vesoljstvo, Boga Visokega in tajnega kličeš na pomoč v svoji bedi...»

Tako se neha «Popravek».

(Dalje prih.)

MINKA GOVEKARJEVA.

Antonija Mikuletičeva, roj. Žnidaršičeva, ki v svojem 81. letu piše pesmice in sestavlja zgodovino Ilirske Bistrice. — † Ana L. Schöntagova. (Cl. str. 60.)

Junakinja zvestobe. (Lea Faturjeva.)

Povest iz turških časov.

2. Govor o junakinji.

abrski samosrajčniki so se zbrali tudi tisti dan po svoji navadi ob koritu pri vaškem vodnjaku. Tam je prala navadno kaka ženska, tja so priganjali živino. Iz korita se je odtekala voda, otroci so jo zajezili, so gradili mlinčke, sploh: zabavali so se nebeško — lepo. Tu so bili zbrani malčki, ki so se gibal še negotovo na kratkih nožicah, in nekoliko večji dečki, ki so se obnašali napram manjšim, kot da štejejo oni med odrastle. Dolge, več ali manj raztrgane srajce, so bile obična obleka otrok, tako dečkov kakor deklic, v tem je vladala ravnopravnost obeh spolov. Kronist nam ne poroča, da bi bile gabrške matere posebno vesele, ko so prihajali otroci, mokri in blatni do ušes, k domači skledi, toda otroci so se tam tako motili, da so pozabili na glad, in to je bilo v hudih časih glavno. Bivanje ob vodnjaku je bilo za otroke tudi visoka šola raznoličnih znanosti. Tu so se shajali stari in mladi in se razgovarjali ne glede na igrajoče se otroke, tako so poznali otroci vse tajne dogodke na vasi in po svetu; poznali so vso vaško živino in vedeli, čegav je ta ali oni konj, govedo, mula, osliček. Radi so se igrali tovarnike in so nakladali dečku, ki je bil mula, butare drv — šibice — ali žakelj soli — pesek.

Tisti dan je prala pri vodnjaku stara Mohorka, tašča Balantove gospodinje; njen mož, stari Mohor, je kalal vodo. Bila sta tu tudi stari Zahar s koli in sodčkom za vodo in stara Sinica, ki je naslonila svoj škaf na rob vodnjaka. Stari sovaščani so bili utopljeni v zanimiv pogovor, ki je pordel in pomladil njih vela lica in vzravnal sključene postave. Mogoče da je vplivalo na njih pogovor toplo trepetanje v zraku, ki obuja davne spomine: kljub slabim časom so se pogovarjali o mladosti in lepoti. Stara Mohorka je tožila:

«Poglejte oni drobiž! Kolikokrat v življenju smo vlekli takele v burji in mrazu v Zavinko, da jim rešimo dušo in telo. Ali je kaj čudno, če smo stari in nakazani, kakor da bi ne bili nikdar mladi in lepi. Kako sem se postavljala nekdanj, Sinica, tudi tebe je pogledal marsikdo in ta reveža — ali se jih spominjaš? Zdaj pa smo kakor okleščene hoje, kakor gaber smo krivi in grbasti. Poglej roke: prsti so polni grč, ta je izgubil glavico od kose, drugi od črva. Nohti so potolčeni in črni, dlan raskava, deło piše vanjo kakor na revaš, palec je ploščat od zavijanja pri preji, spodnja ustnica se je povescila od slinjenja pri preji, jezik je odebeled, usta so se usušila. Oči

so nam brljave od dima in grljevke, nos nam visi v brado, zobje so kakor senožeški stolp, noge razracane, stegna suha. Poglejmo Mohorja! Desni uhelj in tri prste na desnici mu je vzela sablja, medved na Matičniku mu je razpraskal obraz in bi mu bil skoraj odgriznil nos. Zahar vidi samo na levo oko, desno je izgubil, ko je šel s škofom Ravbarjem za požigalcem Civranom. Lepi smo... Turek bi ne maral za nas, pobil bi nas na mestu. In še le ko je človek star, spozna vrednost lepote. Zakaj je Krumpčeva mlada tako na glasu? Ker je mlada in pravite, da je lepa.»

«Saj je tudi», se oglasi nekdo izmed otrok. Mohorki zastane sapa, hudobno si namežikneta moža. Stara žena bi vzrojila nad otroci, toda ravno tedaj je zapel Soliman svoj solo in se mu je odzval pasji zbor in kurji kokodajs in kikirik.

Otroci so spremljali tuljenje psov s svojim vriščem. Stari ob vodnjaku pa so umolknili in se spogledali:

Spomin... Komu velja?

Mraz je šel po starih kosteh... Vsak se je bal zase, nikdo ni hotel pokazati strahu. Mohor je vzdihnil:

«Živali so v marsičem modrejše od nas. Ko bi jih človek razumel, bi se obvaroval mnogokrat škode. Pes, konj, govedo in kura vidijo duhove. Kadar se vzpne konj, razbija s kopiti in noče naprej in se trese po vsem životu — takrat vidi duha. Pes naznanja smrt. V hiši, pred katero zatuli, bo kmalu mrlič.»

«Saj ne tuli pred hišo, na pašniku tuli», je oporekal zopet nekdo izmed otrok, Mohorka je preslišala in omenila žalostno:

«Ko bi mogli vsaj na sveti večer razumeti, kar si pripovedujejo živali. Izvedeli bi za svojo in za usodo vseh hiš. Pa moraš imeti praprotovo seme, ki se je razcvelo in vsadilo na kresni večer.»

Stari Zahar je kimal potrto: «Spomin! Bog nas varuj neprevidene smrti. Zdaj se spomnim, ni mi bilo na mar: Krumpčev ded mi je pravil, da je sanjal sinoči o svoji materi. Pokazala mu je na široko in obljudeno pot. Dolgo, dolgo vrsto let ni sanjal o materi in čudno se mu zdi.»

Torej Krumpčev! Oddahnili so se. Kajti če so bili tudi nadložni in stari — na tisto neznano pot se jim ni mudilo. Sočutno je migala koščena brada Siničina: «Pogrešali bodo deda, pogrešali... Če je tudi čez devetdeset, vendar seka in pili po ves dan, za hlapca jim odleže.»

«Kdo pa dela več kakor stari pri hiši? Mladi svet varuje svojo lepoto. Jerneja si šiva novo pečo, sedi v hladu, jaz pa peri to trdo hodnino. Ustrašila sem se pa tako spomina, da se mi kar tresejo noge.»

«Oh spomin! Krumpčev Soliman tuli, kadar zagleda kačo, drugi psi mu pomagajo. Kadar sliši Krumpčev petelin Solimana tuliti, pa zapoje, da

ga potolaži. Krumpčev pes, Krumpčev petelin, Krumpčeva mlada se derejo vedno, da jih je slišati po celi vasi.»

Deček, ki se je vtikal že prej v pogovor starih, je stal med njimi, drugi drobiž je gledal vanje. Rahel zasmeh je zvenel iz besed in pogléda paglavca. Kar zaprhala je Mohorka:

«Ti galjot ti! Komaj za ped ga je, pa se vtika v pogovor starih ljudi... Kdo te je vprašal? Še nikdar ni bilo tako predrznih otrok na svetu...»

Mohor in Zahar pa se sta smejala: «Ravno taki smo bili mi vsi».

Bilo jima je všeč, da je deček omalovažil spomin. Mohorka pa je skočila s palico za dečkom.

«Poješ že zopet svojo staro pesem, Mohorka?» je ustavil Zahar nevoljen jezikanje ženice. «Sama veš, da je Srebrna ravno take prave vere kakor ti, in pri izpraševanju si sama slišala, da je prekosila vas vse. Zaradi svoje katoliške vere je zapustil Srebrnin oče svojo posest v Bosni in zlahtni gospod Frankopan ga je pripeljal sem, ko mu je bil cesar daroval grad Senožeče. V gradu mu je izročil skrb za zidovje in orožje. Nikola Nikolič so ga klicali. Njegova žena je bila iz rodu bosanske kraljice, iz rodu Kosaničev. Vsi vemo, kako sta romala Nikoliča s sinom Nikolom v Rim, vsi smo slišali praviti, da sta molila tudi na grobu svoje kraljice v cerkvi.»

«Vem», je bila Mohorka s pralnico po platnu, «kraljici je bilo ime Katarina, to je Katrica. Tako ime bi se podalo Krumpčevki, ne pa Srebrna. Ajdovsko ime je, pa je, če jo kliče tudi Matija za Nico in Srebrnico. Nikdar ga ni nosil krščen človek.»

«Pogorela stara, pogorela», je poskočil njen mož, «na Dolenjskem je grad Zlatnik in graščakovi gospe je ime Srebrna. Tlačani pravijo: Zlati gospod ima srebrno ženo. Povedal je deseti brat Tomaž, ki hodi vedno po svetu...»

«Tomaž je lažnjivec in...»

«Potrdili so tudi gospodje, ki prihajajo v grad. Vsem se je zdelo ime Srebrna lepo.»

«In Srebrna še bolj. Poznamo to gospodo.»

«Je že tako, da vsak raje pogleda kaj lepega», se je pošalil Mohor. Belo ga je pogledala njegova žena in švrknila:

«Vsi so nori za Srebrno. Narédila je Matiji, ko mu je dala tisti robček, obšit z zlato nitjo — naredila je vam vsem. Saj se je učila čarovnij tačas, ko so rekli, da je v Ljubljani.»

«Ti Mohorka, glej, kaj govoriš! Ne maži poštenih in učenih domačih ljudi s svojim strupenim jezikom. Nikola, sin Nikoličev, se je vendar oženil pri najbolj odlični rodbini v Senožečah in je Srebrna prava domačinka. In Marjeta, Srebrnina teta, se je poročila — z Jurijem iz Senožeč, ki je bil v gradu za oskrbnika. Srebrna je bila res v Ljubljani pri Lambergovih,

pri sorodnikih našega rajnega gospodarja Lamberga, ki je bil dobil za Frankopanom Senožeče.

Nikola, Srebrnin oče, je padel pod turško sabljo, ko so plenili Turki zadnjič tod. Stara dva je pobrala kuga. Dekletce je bilo pri teti Marjeti v gradu».

«In tam jo je videl gospod Lamberg, ki je imel ravno toliko hčerko. Dogovorila sta se z Marjeto, da mu pusti dekletce za par let, da se bo učila z njegovo Solzano», je prekinila Sinička moža.

«Suzana», je popravil Zahar: «Srebrna se je res naučila vsega, kar je v gosposki hiši potreba. Dosti pa je znala že od stare matere in očeta, saj smo se čudili otroku, kako je bil pameten in priljuden. Kdo si je mislil, da bo tak cvet ostal v naši vasi, v kmečki hiši — še ko ji je prerokoval Tomaž, da bo velika gospa».

«Tomaž — ta pa ve kaj, čeljusti in čeljusti se», se je zasmejala pogljljivo Mohorka. Zahar je planil: «Kaj je ni hotel poročiti mladi gospod Lamberg? Kaj ni prišla Srebrna zato domov, ker so hodili vsi gospodiči le za njo in ne za zlahtno Lambergovo gospodično. In kolikokrat je prišel gospod Lamberg v naš grad in je prosil Srebrno, naj se poroči z njim — ona pa je obljubila njegovemu očetu, da mu ne bo delala težav. Nam se je smilil mladi lepi gospod».

«Potem se je pa začela nastavljati Matiji, kadar so bili v gradu domlatki, je plesala z njim, tačas je še godel Tomaž, potem po Srebrnini poroki z Matijo je kar izginil, že tri leta ni sluha o njem».

«Da se mu ni kaj zgodilo, Tomažu», je skrbela Sinica, prezirno je povesila Mohorka usta: «Kaj naj se mu zgodi, goslaču kvantaču? Saj pana še volka in medveda s svojimi gosli. Tomaž zna več kakor hruške peč, rečem vam. V samostanu je bil, učil se je dijaškega jezika, pa usoda ga je gnala ven. Deseti brat! Ej tudi Tomaž je gledal Srebrno — in kako! Pa kaj je hotel?»

«Lahko bi ji bil naredil, da bi bila morala za njim, kakor je naredil ropar cigan mlinarjevi Liziki», se je zamislila Sinica».

«Naučil jo je pa le, Srebrno, da zna čarati. In kaj ni vendar ugenil Tomaž, da bo velika gospa? Saj jo imajo neumni stari res kakor kako gospo. Matija jo vozi po sejmi in po shodih se baha z njo, mati pa pravi: naj se veselita, dokler sta še sama. Lahko bi že zdavna zibala...»

«Kakšna gospa pa?» se je čudila zdaj Sinica. «Srebrna dela vse, kakor delajo druge, samo bolj od rok ji gre in vse se ji posreči, kmalu bi naredila iz prosenega kruha pšenično pogačo».

«Zato ker zna čarati. Meni se že zmiraj zdi, da ni tu kaj v redu. Lahko je Srebrna kak podvržek vil... Poglejte: Prošli teden je zapela pri Krumpčevih tista črna kokoš — zapela je prav kakor petelin. Krumpčevka jo je takoj zaklala, ker naznanja to nesrečo, in prvemu, ki je prišel v

hišo, je dala zaklano, da odnese pretečo nesrečo od hiše...»

«Sam zlodej je v tebi, Mohorka», se je razvnel Zahar, «govoriš tako, da bi spravila kmalu nedolžno Srebrno na grmado, ko bi ne vedeli vsi ljudje v Gabrčah, v Senožecah in v gradu, da si ji nevoščljiva, ker je pustil Matija Jernejo kljub njeni veliki doti. Pazi na svoj kačji jezik!»

Jezen je sunil Zahar v svoj voziček, da se umakne iz bližine hudobne ženske, otroci so se uprli v kolesa, da jim pomagajo, Sinica je pograbila svoj škaf in Mohor je grozil ženi s pestjo.

Novo lajanje, ki je šlo od hiše do hiše, jih je ustavilo. Otroci so obkolili v strahu stare, vpijoč:

«Turek! Ropar! Landrovec! Mavhar!»

3. Jernejino upanje.

Opustošena so svetišča, zapuščeni ali porušeni samostani, delež devic, ki so se zaobljubile čistosti, je sramota; služabnikom božjim je določil nevernik mučno smrt ali še mučnejšo sužnost. Krivi preroki begajo zdaj čredo brez pastirja. Roji kobilic zatemnjujejo obok neba, roparske ptice se zbirajo v jatah na zapuščenih selih, delajo «red» po bojišcih. Begunci prihajajo in begajo ljudi z divjimi poročili o porezanih ušesih in nosih, o glavah na kolih, o prihajajočem poginu krščanstva. Nevidne roke odklepajo cerkve po gorah, nevidne roke prižigajo večno luč, glas Nevidnega ključelenu kristjanom: «Prižigaj ti *Meni* luč po noči, *Jaz* jo bom *tebi* ob dne.»

Gibljejo se skale, ponicaajo vode in pritekajo zopet na dan, gnane od pošastnih močeradov, ki žive v votlinah gora. Znamenja pišejo zvezde, znamenja so v letu ptic, znamenja vstajajo iz megle po mlakah in gorah. V šumenju gozda, v šepetanju dreves, v prelahnem gibanju bilk po travnikih je napoved divje burje. Žalost gre in hodi od mesta do vasi, žalost prepleza obrambne nasipe najvišjih gradov, odpahne vrata palač in koč. Bolečine posameznika se izgublajo v morju splošne bolečine — zakaj torej se ne vdaš ti svoji usodi, Jerneja? Si mar sama, ki je izgubila ženina? Si mar sama zapisana od usode v kotiček starih tet pri peči za kolovratom?

Tako in enako se glasi tožba modrih žena. Jerneja pa ugovarja uporno: Drugim je izmahnila smrt ali sužnost ljubljenega izpred oči — jaz ga vidim ob strani druge. Zibala bi zdaj in pestovala. Meni pretakajo prazni dnevi — a hiša, v kateri bi vriskali moji otroci, je prazna...

Sedi Jerneja pred domačo hišo, povesele so se ji roke, zamaknile so se ji črne oči v hišo, ki je prelezla v reber ležečo vas in je zlezla skoraj višje od Sv. Antona. Strmi v hišo, zdi se pa, da gleda v slike, ki živé, zelo živé v notranjosti duše. Hripavi glasovi starih ob vodnjaku, srebrni glaski najmlajših ne prihajajo do njene zavesti, dasi gre lahko vsak močnejši šum po vsi majhni vasi; nemir, ki je prevzel živali, je ne moti, ker je, kakor da bi zrastel iz njenega notranjega nemira. Pod dekliskim trakom na čelu se je stisnila koža v gubo, valovijo deviška prsa, gibanje je v dolgih kitah,

ki visijo Jerneji po plečih. Vsa Jerneja, s svojim krepko zarisanim obrazom in krepko postavo, se je prepustila misli, ki ji polni in razjeda dušo. In želja, ki se poraja iz misli, je tako močna, da je razgibala vse Jernejine duševne sile, da se zanima kmečko dekle za vse, kar more izvedeti o zunanjih dogodkih, in da jih premotruje z vidika svoje želje. Tako računajoča z dejstvi je ta želja in tako vroča, da je Jerneja prepričana, da se mora izpolniti. Še se bo napolnila hiša tam gori veselega vrišča otrok, Jernejinih otrok. Saj Srebrna ne ziblje in ne bo zibala, saj Srebrna ne ljubi Matije, samo njena lastna nesreča jo je vrgla na Jernejino pot.

Po navadi zaljubljenih žensk premišluje Jerneja rada ves začetek svoje nesreče in se utaplja v upu prihodnosti.

* * *

Srebrna in graščina. To dvoje se je v Jerneji spojilo v isti pojem in misel, ko je bila še otrok. Graščine si pa ni mogla drugače misliti kakor v zvezi s tlako, ki je jemala kmetom najboljše dni za dcmače delo; graščine si ni mogla drugače misliti kakor v zvezi s kletvijo svojega očeta, deda, pradeda, s kletvijo cele vasi. V graščini, tako je umeval otrok, je strašna pošast, ki se ji pravi «urbar», ta pošast našteva kmetom, kdaj in kaj morajo delati, kaj in koliko desetine morajo dati. «Samo graščakove pravice našteva», je robantil oče, «naše stare pravde pa ni več nikjer».

«Trebajo bo poiskati», je pristavljala Mene, Jernejin starejši brat, že kot deček. Toda oče ga je posvaril: «Bodi se ti z graščino...»

(Dalje. prih.)

SENOŽEŠKI GRAD. (Po Valvazorju.)

Pisma. *) (Anica Č.)

IV.

*V zlatem jutru prvi žarki,
v žarkih prvi, ki Te išče:
dragi, to je moja misel,
ki se po veselih sanjah
vrača v svoje pristanišče!*

*Dragi, to je moja misel,
ki je tiha in globoka —
in ki gladi Tvoje lice,
ko ga skrb je razorala,
kakor ga je milovala
Tvoje majke topla roka.*

V.

*V trdih časih trda volja
in ponosno kljubovanje:
dragi, to je moja želja,
ki usodo Tvojo spremlja
in ki čuva Tvoje sanje.*

*Dragi, to je moja želja,
ki je sebi priborila
pravo, da Ti vse olajša,
da Ti ure mračne krajša
in — če Ti je v svetu težko,
da Ti je življenska sila.*

*) Clej letnik IV. str. 270.

VI.

*Čuješ v noči pozne ure?
V poznih urah pozne glase?
Dragi, to je moja duša,
ki v spominih nate išče
davne vere davne čase.*

*Dragi, to je moja duša,
ki je svojo pot zgrešila,
ko je v tesnem, čudnem strahu,
v čakanju in v večnih dvomih
vero v Tebe izgubila.*

*Dragi, to je moja duša,
ki je bila prebogata —
pa ne more preboleti,
da je dvoje — čisto svoje:
sanjati in doživeti.*

*Dragi, to je moja duša,
ki ji vera je umrla,
ko je — čuješ li? — zaprla
trudna, slaba in samotna
Tebi in besedi Tvoji
svoja tajna, skrivna vrata..*

*Dragi, to je moja duša,
ki je bila prebogata!*

Umetnik in ženska. (France Bevk.)

e vražje vprašanje, več nego vražje. Večkrat so se ga dotaknili, mnogokrat so udarili mimo njega. Ni ga mogoče rešiti s kvanto, s pesmijo je bilo do dna zasluteno. Treba pa ga je enkrat vzeti hladno kot račun.

Kaj je umetnik? — Kot umetnik je ustvarjajoči duh, kot človek je hlapec svojega duha, kateremu samemu je dolžan služiti.

Kaj je ženska? — Ona je ljubezen, njena naloga je čuvanje ognjišča, da ne ugasne družinski ogenj, in roditi možu otroke ter mu služiti s svojim srcem. Kaj ima ženska z umetnikom skupnega? — Nič. Ona je ženska, ki ima svoje zakone, ki so iz nagona in čuvstva sestavljeni, umetnost pa gre preko teh meja. Storit mu mora le

eno uslugo, da ga ne ovira in ne teži človeka v umetniku s tako silo, da ta ne more hlapčevati svojemu duhu, ampak nji.

Kaj je ženska umetniku kot človeku? — S tiho, nežno kretnjo mu odvaja strupe, ki ga pritiskajo k tlom grdobije, in mu pripomore, da se lažje posveti čistosti ustvarjanja.

V umetnikovi družini je samo eden gospodar, mož in žena sta hlapca njegova in mu morata slediti skozi led in trnje ter ga ubogati: to je čisti duh, hrepenenje po večni lepoti, izraz najpopolnejšega oblikovanja. Temu je treba žrtvovati družabno konvencionalnost, udobnost in takozvano družinsko srečo filistrov.

Tu pa začnejo tragedije. Iz te poganjajo nesreče, tu je križpotje, ki loči moža od umetnosti, ali moža od žene.

V očeh žensk nosijo pesniki preveč lažne glorijske, premalo jih poznajo v realnem življenju, predno sklenejo ljubensko razmerje z njimi. Naša vzgoja je površna; družinska sreča še vse preveč odvisi od lepe obleke in pohištva, od nastopov v javnem življenju in bleščečega imena moža. Zgodi se, da ostane od umetnika samo blesteče ime, in če to za hip mrkne, tedaj leže ženska na njegovo ramo kakor kamen očitania in prebudi v njegovem človečanskem delu najnagnusnejšo stran. Kakšen kontrast! Ona ga je spoznala spočetka v ljubezni, ko je poizkušal pred njo odkriti najintimnejši in najdražji kotiček svoje duše, zdaj pa je razgrnila njegov ekstrem! Kakšno nasprotje! On je videl pred seboj v ljubezni njegovi umetnosti udano bitje, ki mu je nudilo ramena za pomoč, zdaj pa se mu je zagrusil goli ženski egoizem, ki je pogledal iz nje.

To sta dva človeka, ki se nista jasno sporazumela za pot, ki jo bosta hodila. Zdaj sta smrtno razočarana oba. Če se uda ženska, se bo z vsakim korakom bolj oddaljevala od sreče, ki jo je spričo vzgoje in družabnega mišljenja zamislila kot vzor. Če se ukloni umetnik, se bo oddaljil od ravne poti in bo kradel ženi ure za umetnost in bo zamenjal višjo dobrotno za manjšino...

Teško je — a tu ni srednje poti. Prav je, da človek žrtvuje ženski nekaj v prilog njene sreče. Žrtvuje pa naj nekaj od samega sebe, od človeka, ne od umetnika. Umetnost pa je več; večni lepoti in resnici pa morata služiti oba, mož in žena, in mu žrtvovati vse, tudi lažno srečo in vse svoje življenje.

Gledam — a redki so, ki jih vidim. Dnevniki, ki prihajajo po smrti velikih mož na dan, izpričujejo včasih čudne stvari. Včasih je celo življenje teh ljudi neprestan boj. Boj človeka z umetnostjo in mesom. Ženska in večna dobrina sta kakor dva skrajna pola, ki privlačujeta. Človek je magnetna igla med njima.

V mislih imam Strindberga. Odkod izvira njegovo sovraštvo do žensk? Iz njegove telesne moči, spolne napetosti, iz njegove ljubezni od žensk.

njegove udanosti do njih. Ni se jim mogel odtrgati, da bi se posvetil samo delu; žrtvovati jim je moral ure objema; po objemu je nastopilo straznjenje, sram in mrznja. To je občutil že marsikdo. Njegova žena je trpela, večji trpin je bil radi svojega poklica on.

Zdi se mi, da je čudovito razmerje Prešerna do Ernestine iz podobnih korenin kot Strindbergovo razmerje. Hipna mrznja in ponovna ljubezen. Ali boste trdili, da zanikam duševno življenje? Kje pa neha telo in začne duša?

Čudovito se bo morda komu zdelo, da je malo žensk, ki so delile življenje z umetniki, da bi ne bilo kanilo nekaj grenkih kapelj v njuno razmerje. Čudovito bi bilo, če bi ne bilo tako. Obsojanja nista vredna ne ženska niti umetnik, oba sta sledila svojemu klicu. Ženska, ki je razumela moža do dna in postala z njim vred sužnja njegovega stremljenja, je zaslužila spomenik bolj nego mož.

Iz zbirke „Večna plamenica“. (Karlo Kocjančič.)

Ob nekem mrtvaškem odru.

Ali si videl kdaj eterični nasmeh dragih mrtvecev?

In si menil, da so res mrtveci?

In si vzdihoval, da so prenehali živeti, ki so odsevali v življenje tvoje radost in ljubezen,

in da so prenehali namesto tebe, ki boš za vse življenje podoben upihnjeni luči v praznoti in temoti?

Tarna! si, da so utrujene obstale te majhne roke (morda roke tvoje matere), ki so bile ustvarjene za božanja in za dobroto?

Jaz pa ti pravim:

Ne tarnaj! O, ne tarnaj!

Kajti življenje je smrt in v smrti je začetek življenja.

(In bi moral jokati k večjemu, kadar se nov človek porodi v trpljenje, a ne tedaj, ko te ostavlja pred vežo večnosti.)

Kaj ne razumeš, da ne trpi, kdor se je z nasmehom utelesil v novo bivanje,

in da ga žalostiš s svojo žalostjo

in da te hoče utešiti z nemo govorico nadzemeljske radosti v potezah bledega obraza?

To sem jaz videl, ko sem opazoval eterični nasmeh mrtvecev.

Rabindranath Tagore pri nas.

(Milan Čelešnik.)

Indijski pesnik in filozof Rabindranath Tagore potuje po Evropi, da spozna socijalne in kulturne prilike te zemlje. Hoče, da jo seznanj s svojo filozofijo in svojim naukom o ljubezni in duhovni vezi med narodi. Tudi Jugoslavijo je posvetil. Govoril je v Zagrebu in v Beogradu.

Tagore je starec z nastopom preroka. In je prerok! Jasen pogled njegovih oči in njegova siva brada nam ustvarjata dojem, da stoji pred nami poslanec božji. Njegova temna polt in milina obraza nam kažeta, da je z drugega sveta. Ta je za nas neudomljiv in zagoneten. Zato je samo ta svet — Indija — mogel roditi Tagoreja.

On pride mirno na oder. Sede! Resno gleda po ljudeh. Pogled njegov je blag. Prodira v naše duše. Dvigne se Tagore! Govori tiho in mirno. Besedam daje moč izraz njegovega lica. Njegova mimika. Pesem njegovega glasu. Počasi pada Tagore v zanos. Glas raste. Mehak in kovinski je. Mirne oči dobe sijaj. Včasih se zgane postava, odeta v opekasto haljo. Gledamo ga, in čutimo ono Indijo, ki je poslala Tagoreja na zapad. Samo pesnik «Sadhane» in «Gitandžalov» more nastopati tako. Iz mirnega govora pride Tagore v zanos. Besede so močne. Kakor da so rojene iz bron! In ta impozantni, preroški starec, močan kot mladenič, nam govori o ljubezni, ki jo poznamo iz «Vrtnarja», «Žetve», «Gitandžalov» in «Sadhane». V naši dobi povzdiguje on moč te ljubezni. Vsi ljudje in narodi morajo živeti med seboj v miru. Duhovna vez med njimi stvarja pravo življenje. Življenje, ki ne pozna samo gole zunanjosti, ampak zahteva tudi nekaj višjega, nekaj duhovnega. Glavno, za čemer stremi ta duhovnost, je povratek k narodi, gledanje stvarstva božjega v vsaki bilki in ljubezen med sestrami in brati, med ljudmi in narodi. Zapad, ki tiči v borbi z materijalizmom in trpi na hiperprodukciji, ne more v tej obliki naprej. Še stoletja je treba, da se umiri kot Indija, In samo z nadvlado našega duha, ki nam vedno svetuje dobro in lepo, in srca, ki hoče ljubezni, se more umiriti Evropa. Naše življenje se mora poglobiti. Kar je sveto in večno v nas, ne sme umreti. Mi vsi živimo tudi življenje duha, nismo samo stroji, ampak otroci božji, dolžni izpolnjevati evangelij visoke ljubezni, katere poslanec je Tagore.

Ko začne čitati svoje pesmi, čutimo lepoto indijskega jezika. Njegovo muziko in ritem. Mehak in kovinski glas Tagoreja mu daje še več lepote in moči. Godba tega jezika raste, lahko zamahne Tagore z roko, ko čita. Ta živa monotonost in godba jezika njegovih pesmi ustvarjata svet Indije. Ne razumemo ga, a vemo, o čem govori. Na obrazu mu čitamo to. Kakor da bi se spojili z njim. Tihi glas raste, postane glas leva v puščavi in pada z mehkim dihom ljubezni. Spoznamo glas iz «Rastočega meseca», «Žetve», «Vrtnarja» in «Ptic selivk». Čujemo indijski Gang, ki poje o široki ljubezni med nami. Vidimo človeka iz «Sadhane» in «Gitandžalov» in razumemo ga. Iz njega beremo religioznost njegove poezije in mistiko njegovega duha. Da se je rodila ta religioznost in mistika, je bilo treba Brahme, Budhe, «Ramajane» in indijskih modrijanov, ki so v času stoletij raziskovali našo notranjost in iskali Boga.

Ko Tagore konča, se nasmehne. Ljudje ploskajo. Tiho in plaho. Boje se omažeževati s kričanjem njegov evangelij. Počasi odhaja starec od nas. Smehlja se. Sklene roke, kakor za molitev. Tako se na njihov način zahvali za aplavz. Še nekoliko časa stojimo. Nekdo je šel od nas, ki nam je videl v dušo. Čutimo, da je velik in skrivnosten, in da ga je težko razumeti.

Iz Heinejeve lirike. (Vida Jerajeva.)

1.

Poletno leskeče se jutro,
šetam kraj vrtnih se gred,
cvetovi šepečejo z mano,
a jaz sem brez besed.

Cvetovi šepečejo z mano,
in vsaka pravi od rož:
Sestrici naši odpusti,
ti žalostni, blede mož!

Iz mojih solz prelutih
so vzklikle rožice,
in moji srčni vzdih
so slavca pesmice.

2.

Če, deklica, v me se zalubiš,
ti dam ta travnik rož,
ti pod oknom slavček bo peval,
poslušala ga boš.

3.

Če v tvoje se ozrem oči,
več v srcu bolečine ni,
če tvojih ust dotaknem se,
se urne moje zdravje vse.

Kadar na prsih ti slonim,
slast paradiza zaživim,
če praviš pa: — jaz ljubim te —,
iz srca bridko jokam se.

Trubadur. († Srečko Kosovel.)

Mesec siplje luč mehkó
izza zagrnjene temine,
drevesa rastejo v nebo,
veje so polne tišine.

«Ej gospa, vi mlada gospa,
li čujete sveto tišino?
Kakor godba iz srca
tajnost prepreza daljino...»

«Ej gospa, vi mlada gospa,
li veste, kaj pravi orakelj?
Tam — sredi vašega srca
srebrn je tabernakelj...»

«Lepo je, ko mesečina prek las
pada v visokem poletju,
gospa, kako lep je vaš obraz —
vi ste še v dehtečem cvetju —

Odprt v mesečino je beli balkon,
in ona leži na njem bela.
Tako je minila lepa pomlad —
in ona je dotrpela.

Nekateri. († Srečko Kosovel.)

Nekateri živijo od ideje,
nekateri živijo od drobtin,
a vsem se življenje enako šteje,
in Lazar umre kakor bogatin.

Solvejg. (Marijana Kokaljeva.)

Kakor je Marjetica lepa misel, ki se plete skozi življenje učenega Fausta, je Solvejg skrivna uteha razburkane duše Peera Gynta.

Henrik Ibsen, veliki nordijski dramatik, je poosebil v svoji romantični pesnitvi «Peer Gynt» rane in značaj, pravljice in pripovedke svojega naroda. Peer Gynt je sin fantastične matere in očeta — pijanca. Živi nebrzdano po svoji domišljiji ter laže svet in sebe.

Potika se po svetu in uživa naslade in razkošnost žen vseh narodov. Bogati in se ne meni za bedo ljudi. Sfinga in piramide ne govore k njegovi duši, še-le norišnica v Kairu mu jo pretrese. Zastudi se sam sebi, ko spozna, da je bilo njegovo samoljubno življenje podobno življenju blazneža.

Starček Peer Gynt je drugi Ahasver, Večni mornar, ki se vrne v svojo domovino Norvegijo.

Vendar ga spremlja vse življenje bleda, angelska silhueta — Solvejg.

Ona ga ljubi. Potrpežljivo ga čaka, stara se, osivi, oslepi...

In Peer Gynt se vrne k njej. Solvejg mu je mati, ki verno posluša izpoved njegovih blodenj, ga razume in mu odpusti. Zapoje mu svojo pesem ljubezni in on umrje v njenem naročju.

Kakor sta Boiti in Gounod uglasbila ljubezen in trpljenje Marjetice, je Edvard Grieg zapel bol Solvejge v operi «Peer Gynt».

«Pesem Solvejge» je mehka, sveta in svetla — kar zastoka v njej bolest, obup... Po raztrganem tonu zaduha zopet ljubezen, upanje, tihe solze, dokler se ne poizgubi vse v udano čakanje, trpljenje...

Solvejg je romantična junakinja 19. stoletja, njena pesem pa je izraz življenja žene vseh časov in narodov.

Gospodinjstvo kot poklic.

o čitam v listu razne pomisleke in hasvete, kako naj bi se izboljšal ženam-gospodinjam položaj v hiši in kako naj bi se bolje uredilo razmerje med možem in ženo, pride tudi meni marsikaj na misel. Premišljam, kako se je ženi godilo nekoč in kako se ji sedaj, pa najdem pri tem nekatere vzroke, ki bi se morda dali odpraviti.

Da mož žene ne spoštuje, kot bi zaslužila, je vzrok v njegovi bahavosti in prevzetnosti. Zdi se mu, da bi bil ponižan, če bi dal ženi priznanje, ki ji gre. — Je pa mnogokrat vzrok tudi ta, da žena sama sebe ne ceni dovolj, ali pa sploh ne. Spoštuj sama sebe in tudi drugi te bodo spoštovali! Ni treba, da bi se človek precenjeval, videl v sebi boga, v vseh drugih pa smeti. Ne! A tudi ni treba, da bi druge oboževal, sebe pa

podcenjeval, da ne rečem zaničeval. Srednja pot, zlata pot! Žena naj ne vidi v možu svojega odrešenika in gospoda, ampak svojega tovariša v življenju, ki ga spoštuje in ceni, a ne obožuje, in tudi on bo tedaj prisiljen, da bo ženi vrnil spoštovanje.

Večkrat vidimo prav žalostno sliko med našimi dekleti, ko se mladeničem takorekoč silijo; smejejo se, da se na prvi mah vidi, da hočejo vzbuditi pozornost. Če govore s fantom, koliko je tu hihitanja in nepotrebnege smejanja, naravnost izzivajočega; ugajati mu hočejo. Ali ne opazimo na takem mladeniču, ko govori z dekleti, neko objestnost, neki pretiran ponos, češ: kako se vesele, le' da jih pogledam. Ko pa stopi tak mladenič v zakon, ali more potem prav soditi ženske, ko so se mu že v njegovi mladi duši pokazale kot manj vredne, ko je čutil, da je on vse, one pa nič? Ali more potem biti v zakonu, kjer ima mož tako slabe predsodke o ženskah, pravo razmerje, res prava čista ljubezen med njim in ženo? Ali mu ne bo žena le igrača, le nekaka sužnja? Če bo pa ženska spoštovala tudi samo sebe, če bo *pravilno* ponosna nase, če ne bo omedlela pri vsakem pogledu, ki ji ga viže moški, in si ne bo domišljala, da ga je že očarala, ter se temu primerno obnašala in vzbujala pri njem zasmeih, temveč bo vedno in ob *vsaki priliki* ohranila svoj *prirodni ponos* in samozavest, tedaj si *mora* pridobiti spoštovanje pri vsakem. Njen ponos se pa ne sme stopnjevati v domišljivost in ošabnost.

Pravijo, da je sedanja ženska izgubila ono nežnost, ki je bila njen čar. Nežnosti pa žena ni izgubila in je tudi nikakor ne more izgubiti; morda se zdi, da je v borbi za vsakdanji kruh otrpnila, ko pa pride prilika in potreba, se prepričaš, da je še vedno na mestu. Zakaj preminiti, izginiti ne more to, kar je ženski prirodno. Ženska je v svoji naravi nežna in kot taka je in bo ostala, zadobila je le drugo obliko. Treba je namreč razlikovati nežnost kot nekaj milega, dobrosrčnega, ljubeznivega od one nežnosti, pod katero se često razume slabotnost, odvisnost od nekega drugega, močnejšega. Da, to zadnje «nežnost» je sedanja žena izgubila, ker se je pričela zavedati svoje veljave; s tem pa ni nič izgubila na svoji prikupljivosti. Žena je še vedno ostala v bistvu žena, nežna, polna ljubezni. Borba za obstanek ji ni vzela nežnosti in ji tudi ne more vzeti, dodala ji je le. Saj žena, ki ji je znano trpljenje, trda borba v življenju, bo, ko bo gospodinja, znala ceniti denar, ki ji ga mož da, bo znala varčevati. Žena, katere izobrazba ne zastaja za možovo, bo razumela moža, mu bo znala svetovati, mu bo brala vsako željo z obraza, ga bo tolažila in mu lajšala trpljenje. Saj ga bo razumela! Prvi pogoj sreče v vsakem zakonu pa je poleg medsebojnega spoštovanja in ljubezni razumevanje. Sedanja žena, ki pozna življenje, more biti možu res prava tovarišica na trnjevem potu življenja. Žena, ki bi lahko radi svoje nevednosti postala brezčutna, postane ravno z izobrazbo (četudi je skromna) plemenito bitje. Znano ji je trpljenje in skušala ga bo olajšati.

Ali ni mati polna nežnosti, pa naj pestuje dojenčka ali naj ziblje vnučka. V ženski naravi je nežnost in ni se bati, da bi jo izgubila, četudi trdo dela, ali pa se sprehaja po sobanah.

Čitateljica.

Z veseljem prebiram Ženski svet; kadar pa naletim na članke, ki se tičejo razmerja med služkinjo in gospodinjo, me list še dvakrat bolj zanima.

Oprostita naj mi gospe v nov. števil. lanskega letnika, da se jima drznem ugovarjati.

Da je treba z neukim dekletom, ki komaj pride z dežele, potrpeti, to je vsakomur znano; koliko pa potrpi dekle, samo še plašno in ubogo, to pa je znano malokomu.

Toda vse to traja malo časa in dekle se kmalu privadi novemu domu, ako ravnajo z njo lepo in človekoljubno.

Da potrpite s služkinjo stokrat več kot z možem in deco, dvomim, gospa, da ste za svojega bližnjega tako postrtovalni.

Kar se tiče hrane in postelje, ne mislite, da je Vaša dobrota, ako je služkinja tako kakor vi; saj to je samoobsebi umevno, da mora imeti primerno hrano in posteljo. To je le Vaša dolžnost. In plača, kaj je borih 60 do 80 lir, ki jih ima začetnica, ako človek pomisli, da je mesec dolg in da Vam je dekle na razpolago ponoči in podnevi, pogostokrat mora še služiti za igračo Vašim razvajenim malčkom.

Če mora poleg tega prenašati še sitnosti in muhe nikdar zadovoljne gospodinje, je plača še težje zaslužena. Prepričani bodite, da le z dobrim dosežete dobro. Da se ublaži razmerje med gospodinjo in služkinjo, je pač potrebno sočutje prve in zaupanje druge in še bodo vedno nasprotja.

Bila sem nekoč pri gospodnji, ki je imela zame vedno prijazen nasmeh in mil pogled; vzljubila sem njo in vse, kar je bilo z njo v zvezi. Življenje se mi je zdelo lepo in delo mi je bilo igrača. Še vedno se je spominjam z ljubeznijo.

O dolžnostih, ki jih imajo služkinje, je odveč govoriti, ker vsako dekle dobro ve, da nastopi službo za delo, in nje dolžnost je delo.

Gospodinja lahko zanemari in pozabi dolžnosti, ki jih ima napram služkinji, toda dekle ne more pozabiti, saj je gospodinja, ki jo spomni na nje, dočim dekle ne more gospodinje in si ne upa ter potrpi, tudi ako se ji godi krivica.

Ako vzamete dekle, ki Vam bo po volji, bodite dobri z njo, ne opominjajte je samo glede dolžnosti, spoznajte tudi nje telesne potrebe, po možnosti tudi duševne, in vzgojili si bodele tudi Vi pošteno, zvesto in delavno dekle.

Služkinja.

Svojeglavnost. (Gizela Majeva.)

trašno trmast je moj otrok, vzklíkne mati, ako vztraja otrok pri svoji zahtevi in ne odneha, dokler mati ne zadosti njegovi volji ali pa ga kaznuje, ker ne najde drugega izhoda in sredstva, da bi ga ukrotila.

Kaj je pravilneje, da mati ugodi otrokovi volji ali da ostane neizprosna?

Na ta odgovor ni določenega pravila. Mati, ki spozna dušo svojega otroka, mora vedeti sama, kako naj postopa z njim od slučaja do slučaja, a znati mora pred vsem ločiti, kdaj je otrok trmast in kdaj se udejstvuje v njem trdna volja.

Svojeglavnost je podedovana ali privzgojena. Zamenjati je ne smemo z zdravo, trdno voljo otrokovo, ki je podlaga krepkemu značaju.

Trdna volja zida in dviguje človekovo osebnost, svojeglavnost in trma je napaka, ki žene marsikaterega v pogubo in mu prinaša občutno škodo.

Svojeglaven otrok je suženj lastne volje in materi prava muka. On misli, da se mora izvršiti vse, kar mu pride na um, ne glede na vprašanje, je li to v njegovo korist ali škodo.

Gorje materi, ako ne spozna pravočasno te napake otrokove, če mu je prirojena, še večje gorje, ako mu jo sama z zgrešeno metodo privzgoji. Tedaj vzraste otrokova trma nad njene zmožnosti in neizogibna posledica je, da ukazuje in zmaguje vedno svojeglaven otrok in ne duh matere.

Kako spozna mati otrokovo trmo, kako jo ozdravi ali pa prepreči?

Že majhen otrok ima svojo voljo, ki jo hoče udejestvovati pri vsaki priliki; vodi ga pri tem le instinkt, ne pa razum, ki ni še razvit. Otrok se zaveda svoje želje, ve, kaj hoče, a ne ve, je li izpolnitev te želje v njegovo korist ali škodo. Ne vpraša se, v kakšni zvezi je udejestvovanje njegove volje z voljo in koristjo drugih ljudi. Ker nima še razsodnosti, hoče doseči, kar si poželi, tudi s silo, s krikom in jezo, ako drugače ne gre.

Pretirane, neumestne želje so le sad nerazsodnosti. Marsikatera mati raje ugodi jokajočemu otroku, da ga potolaži, kot bi poslušala krik. To je povsem zgrešeno. Pri vsaki priliki vporabi tedaj otrok solze, ker ve, da mu pomagajo do cilja. Tak otrok ima dispozicijo za svojeglavnost in mati, ki mu ugodi vsako željo, priliva trmi in jo goji sebi in otroku v propast.

Otrok postaja svojeglaven in trmast, ako mu mati izpolni prav vsako željo in prošnjo, a tudi, ako mu vse odreka. Če je otrok lačen in si želi sadja ali kruha, naj mu mati ugodi, ako je ura obeda. Ko bi ga v tem slučaju zavrnila, ga navaja k trmoglavosti. Ugoditi mu pa ne sme, če so le otrokove oči lačne. Otrok si tedaj pokvari želodec, ker uživa hrano izven obeda; privadi se nerednosti, kar škoduje telesu, a škoduje tudi volji.

Mati naj se torej ne ukloni otrokovi volji, če jo hoče udejstvovati ob nepravem času in v napačni obliki — s krikom, z jezo, na nelep način. V takih slučajih bo mati dosledna, a ostajaj mirna in ne vporablaj nasilnih sredstev, kot kazen, zmerjanje ali celo šibo. Njeno dostojanstvo, njen pogled, njena mirna beseda, to naj zмага. Ob materini stanovitnosti otrok uvidi, da se mora v gotovih ozirih podrediti njeni volji, še posebno v slučajih, ko bi ugoditev otrokove volje bila le v škodo njemu ali komu drugemu.

Otrok mora mater vedno le prositi. Ako se to ne zgodi, naj se mati tako dolgo ne ozira na otrokovo govorjenje, dokler sam ne spozna, v kakšnem tonu mora govoriti z materjo. Dokler je otrok majhen, se vsemu privadi.

Nikakor pa bi ne bilo prav, da mati ugoti vedno otroku in le zato, ker prav lepo prosi. Ona mora vedeti, kdaj naj odreče in kdaj naj ugoti. Njeni muhasti volji bi otrok zameril — postal bi trmast, a tudi njena čezmerna mehkoba bi ga vodila do svojejglavnosti. Zmaguje naj vedno le njena razsodnost.

Kako se utrdi otrokova volja v dobrem?

Le slaba in škodljiva nagnjenja naj se odstranijo, a otrokova volja naj se v dobrem vedno le podpira in izpolnjuje. Le tako se razvije v otrokovi duši hrepenenje po dobrem in trdna volja, da bi dosegel to dobro. Doslednost v neizpolnjevanju otrokove volje naj se druži po možnosti z izvršitvijo otrokovega inšinkta, ki izhaja iz hrepenenja lastnih dobrih nagibov. Materina modrost naj odloča, kdaj naj otroku ugoti in kdaj naj mu odreče.

Izgovorjene besede ne jemlji nazaj! Le omahljivci in nesamostojneži preklicujejo že dano besedo. Otrok mora zaslutiti v vzgojiteljici avtoriteto, ki izhaja iz modrega in preudarnega razmišljanja. Le taka avtoriteta vodi otrokovo voljo modro in spreobrne polagoma tudi trmatega otroka.

Večkrat se zgodi, da se pokaže otrokova trma šele v letih, ko se razvija v njem značaj. Tudi na ubogljivost navajen otrok se tedaj noče podrediti materini volji. Z vsem bistvom, z vso silo stremi po samostojnosti in ne misli na to, da ni še zrel za samostojnost. Doba razvoja do zrelosti je značilna in potrebuje skrbnega vodstva. Otrok si tedaj napačno tolmači svobodo duhá; manjka mu še modrosti in razsodnosti, da krene z razpotja na pravo pot.

Svojejglavnost, ki vzkali v tej dobi, je prehodna in vodi k očiščenju ali pa k neiztrebljivi trmi. Naloga matere je tedaj, da otroku svetuje, nikakor pa ne sme zahtevati, da se otrok brez ugovora ukloni le njeni volji. Vodi naj ga neopaženo, brez poudarka na svojo lastno voljo.

Ako bi zlomila tedaj otrokovo voljo, uničila bi trdnost njegovega značaja — usužnjila bi si otroka. Sužnji pa so duševni slabiči, ki poteptajo božje dostojanstvo v sebi.

Smreka. Povest iz naših gozdov. - (Marija Jezernikova.)

a hribu je stala mogočna smreka. Stara je bila, a ni klonila. Leto za letom je poganjala novo vreteno. Pomlad za pomladjo se je ponašala s sveže zelenimi vršički. Krepko se je borila z jesenskim vetrom za vsak storž, za vsako iglico, ki jo je mislil nasilnež sneti.

Visoko se ji je vzpenjalo vitko deblo nad ponižne hčerke. Gledala je čez bregove in doline in pravila številni rodbini, kaj se godi drugje.

«Že vidim prvi svit!» je klicala zjutraj, ko so mlade smreke še dremale v tihem mraku. Zvečer, ko se je solnce poslavljal, ji je zadnji snelo zlato krono s ponosne glave.

«Tetka! Tetka! Na temenu se vam rdečijo igle!» je zaklicala jezična mlada jelka.

Vse se je ozrlo proti smrekovemu vrhu.

«Saj ni nič», je rekla mogočna smreka, «mraz me je nekoliko osodil. Hitro poženem sveže igle.»

«Nič ni, nič», so šepetale mlade smrečice, košate jelke in utrjeni borovci.

«Nič ni, nič», je šuštel praprot, se je pomirjalo robidovje in se je veselilo šipčevje ob poti.

Teme mogočne smreke pa le ni ozelenelo, igle so mu ostale rjaste. Čimdalje večja je bila lisa v temnem zelenju.

«Tetka je bolna», so si skrivaj pripovedovale velike zvončnice kraj gozda.

«Tetka je nevarno obolela», je šepetala trava in se upogibala pod težo kristalnih solza.

«Po zdravnika bo treba!» «Kdo ve za najboljšega zdravnika?» «Zelena žolna iz Podgorja». Črna žolna s Sinjega vrha. «Detel s Smrečnika», Brglez iz Notranjčeve loze.» «Sinica iz Jelovine,» tako so se posvetovali med seboj. Poslali so na vse strani.

Prifrčal je gospod zdravnik v črni obleki z rdečo čepico. Nataknil si je naočnike in globoko zamišljeno korakal po debelu navzgor. Potrkal je z močnim kljunom, odmevalo je polno.

«Dobro, dobro,» je pokimaval.

Potrkal je na drugem mestu. Odmevalo je votlo. Prevrtal je lubje in z dolgim jezikom osnažil rano. — Zopet je iskal, trkal, vrtal in snažil.

*] Za deco. «Glej članek v št. 1. Ž. sv.: «Mati pripoveduje pravljice.»

Prišli so še zdravniki pmočniki: v zeleni obleki z rdečo čepico, v pisanih krpicah, v rjavi suknjici. Trkali, vrtali, snazili so ves dan. Žalostno je odmevalo po gozdu. Mogočna smreka je tiho prenašala bolečine in strah.

Zvečer je sedel zdravnik z naočniki k najstarejši hčerki mogočne smreke in ji pčšepnil: «Bolezen je že preveč napredovala, ni rešitel!»

Odleteli so zdravniki, gozd pa je molčal v silni bolesti.

Jutro za jutrom ob prvem svitu so se ozirale skrbne cči na teme mogočne smreke. Rjasta lisa je rasla in rasla.

Kako bi prikrivala ubogi mogočni smreki skrb in bolest?

Poprosile so mehke sapice, da so božale ubogo bolno smreko. Ogibale so se solnčnim žarkom, da so lahko gredli tla pod smreko. Pcvabile so ptiče vseh logov, da so zapeli bolnici najslajše pesmi. Šipčevje se je odelo v nežno rožasto obleko veselja. Praprot je cbrobljala gozd z nežnimi zelenimi pahljačami, da bi razveselila bolno tetko.

Kadar je bila gozdna mladina preglasna, so branile smreke: «Pst, pst, babica se pogovarja s solncem! Tiho, tiho, babica prisluškuje vetru!»

Smrečice in jelke so skrivaj pretakale dehteče zlate solze.

Rjasta lica je rasla in rasla. Objela je že ves vrh in se širila po stranskih vejah.

Vsako jutro se je vpraševala bolna smreka: «Kolikokrat bom še pozdravila žarko solnce?»

Večer za večerom jo je stresala groza, kadar ji je solnce snemalo zlato krono.

Prišel je dan, ko se je zasvetilo brušeno jeklo v temni hosti. Udarec za udarcem je odmeval v gozdni tišini in trgal srce smrekam in smrečicam.

Ko je solnce najbolj gredo, je smreka globoko vzdihnila in se nagnila. Ves gozd je zadrževal sapo.

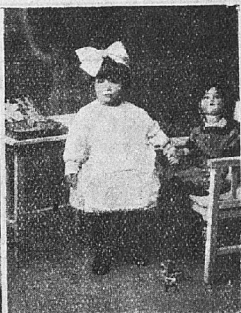
Ljubeče so jo prestregle krepke smreke in smrečice in počasi položile na mehko ležišče dehtečih iglic.

Bujno šipčevje je pristopilo in se nagnilo nad ubogo smreko, nežno robidovje pa jo je iskreno objelo z dolgimi vejami.

Sapice in solnčni žarki so imeli dela dovolj, da so vsak dan nanovo posrkali kristalne kapljice, ki jih je pretakal žalestni gozd.

NAŠA DECA

Viča Černigčeva iz Trsta, Nada Abramčeva iz Trsta, Mira in Nada Skrinjarjevi iz Kotora, Barkovljanka Esenija Martelančeva, Majta Eratuževa od Sv. Ivana, Laščanček Marko Sbil.

me ti morala imeti še bolj rada.» In je bilo še moli sedaj in bo ljubi Bogec dal, da boš jutri dober?» — «Seveda.» — «Zakaj — zakaj pa vroče in sem se ustrašila, kaj bo, ko pride v takrat ga bo morda že minulo tisto brezkončno izpraševanje.

Marica in Ljubica in Borut in Staša so veliki prijatelji in se dostikrat sporečejo in Marica obljubi, da je ne bo nikoli več k nam, ker je Borut hudoben. Včasih je res cel rokovnjač. Nekega večera sva se pogovorila o vseh hudih dogodkih tistega dne in Borut me je z globokim vzdihom vprašal: «Slišiš, ali me imaš kaj rada?» In sem menila: «Kaj hočeš, vse si ujezil, ves dan si razgrajal, prav malo te morem imeti rada». Pa so se ulile solze skesanemu grešniku in je ihtel: «To je za mamice zelo lahko — da imajo svoje fantke rade, kadar so dobri. Pa ti nič ne veš da sem jaz prav revež, kadar sem poreden. Sem hudoben, pa mi je hudo in ne morem zato in bi meni hudo in sem ga potožalila: «Le lepo dober!» — «Če ljubi Bogec hoče, sem pa danes ni hotel?» Meni je postalo še bolj šolo in se bo znebil kakšne take! Pa do

MAMA,

IZVESTJA

Ivana Kobilca.

Umrla je v Ljubljani 4. decembra lanskega leta. Dasi že v 65. letu, je vendar še vedno živala svoji umetnosti s tisto vnemo, ki jo je vodila vsa dolga leta pri njenem slikarskem ustvarjanju po širokih mestih Evrope. Nenadna je njena smrt za nas, ki smo še l. 1924. čitale v «Ženskem svetu» o njeni bogati delavnici, nenadna pa tudi za umetnico samo, ki se je baš bavila z načrtom, kako bo priredila v Ljubljani kolektivno razstavo svojih del. Z njo je izgubila jugoslovanska umetnost odlično zastopnico, ki je bila bolj cenjena in poznana v tujini nego v domovini, Slovenke pa žalujemo ob grobu blage sestre, ki je vse svoje življenje posvetila umetnosti in si priborila nesmrtno mesto v vrsti naših velikih žen.

PO ŽENSKEM SVETU.

Dr. Eliška Krasnohorská je umrla v Pragi 26. novembra l. l. Pokojnico prištevamo med največje češke žene. Bila je odlična pesnica in je izdala več zbirk epskih in lirskih stihov. Prevedla je v češčino najboljša dela Byronova, Mickiewiczzeva, Hamerlingova in Puškinova. Znana je po opernih libretih, katere so uglasbili Smetana, Bendl, in Fibich (Poljub, Blanik i dr.) Več let je bila urednica «Ženskih Listov». Nepozabne in neprecenljive so njene zasluge za prosveto češke žene: ustanovila je «Ženský výrobní spolek český», šolo za praktično dekliško izobrazbo in prvo žensko gimnazijo «Minervo». Eliška Krasnohorská je prva žena, ki je prejela za svoje velike zasluge častni doktorat praške univerze. Njen pogreb je bil kakor slavnostna manifestacija ženskemu delu. Umrla je v osemdesetem letu in je videla ob koncu svojega življenja uresničene vse svoje ideale: osvobodeno domovino in češko ženo na najvišji kulturni in socialni stopnji. Bila je žena velikega duha in silne volje.

(O priliki objavimo obširnejšo studijo o njenem delu in življenju.)

Ana L. Schöntagova je druga velika Čehinja, ki je preminula koncem lanskega leta. Bila je priznana glasbenica in zaslužna feministka, ki se je borila za ženska prava do zadnjih dni svojega dolgega življenja. Že s petimi leti je čudovito lepo igrala na vijolino vsak komad, ki ga je sli-

sala. Vsled družinskih ovir se je šele pozno posvetila umetnosti. Zložila je tudi nekaj glasbenih del trajne umetniške vrednosti. Kot pedesetletna žena je stopila v feministične vrste. Bila je med glavnimi ustanoviteljicami «Ženskega kluba češkega», «Odbora za volivno pravo žen» in «Društva privatnih učiteljic». Noč in dan je delala na tem polju in 77-letno staro so imenovali «najmlajšo feministko»; tako čila, podjetna in vztrajna je bila. Bila je v pravem pomenu besede umetnica in žena.

Ana Vertua Gentile, znana italijanska pisateljica, je umrla koncem novembra min. leta v Lodiju. Smrt soproga in sina jo je tako potrla, da se je odpovedala svetu in je preživela zadnja svoja leta v tihem samostanu. Napisala je mnogo knjig, posvečenih deci in odrasčajoči ženski mladini. Vsa njena dela preveva ljubezen do mladine, iskrena vernost in stroga moralna in vzgojna načela.

Predsednica Mednarodne zveze za žensko volivno pravico, gospa Korbett Ashby je sprejela ponudbo liberalne stranke, naj kandidira pri bodočih državnoborskih volitvah na njeni listi. Ashbyjeva že nastopa na volivnih shodih in pojasnjuje program svojega nameravanega dela na socialnem polju. Njenih shodov se udeležujejo moški in ženske v ogromnem številu.

Poštné znamke z žensko sliko. Na Poljskem so izdali nove znamke, in sicer s sliko slavne učenjakinje Marije Sklodowske.

por. Curie. Znano je, da je ta svetovnoznaná žena Poljakinja, rodóm iz Varšave. Pozneje se je poročila s prof. Curiejem v Parizu in je postala seveda francoska državljanica. Domovina pa ji je izkazala hvaležnost in počestvenje s tem, da je izdala znamke z njeno sliko. Doslej so bile na znamkah le slike vladarjev ali simbolični znaki.

Marija Skrinjarjeva, naša sotrudnica iz Trsta, je izgubila ljubljene ga sinka Stanka, očeta dveh hčerkic-sirotic. Umrl je v Kotoru. Tugujoči materi, ženi in vsej družini naše iskreno sožalje.

† **Olga Čokova**, s Katinare pri Trstu, učiteljica v Savinjski dolini, je nenadoma preminula na pljučnici v najlepši življenjski dobi. S težko prizadeto materjo in sestrami iskreno sočustvujemo.

† **Umrla je 26. I. v Trstu gospa Marija Torjanova**, marljiva članica našega društva, vzorna mati in skrbna soproga ter skromna a zavedna žena. Povožil jo je tramvaj in smrtno nevarno ranil. Naše članice je vest o njeni nenadni smrti globoko pretresla in vse čutijo ob njenem grobu nenadomestljivo izgubo v naših vrstah.

Plemeniti pokojnici neminljiv spomin, žalostni družini pa najgloblje sožalje.

Gospe Zinki Rybárevi.

Umrl Vam je ljubljeni sprog, skrbni oče svoji deci, plemeniti voditelj našemu rodu.

V hvaležnem spoštovanju do velikega blagopokojnika dr. Otokarja Rybára, umrlega 12. januarja t. l. v Beogradu, mišlimo na Vas. Solzam Vašim in tugi Vaše družine se v najglobljem sočutju pridružujejo vzdihni naše grude, naše duše.

ODBOR

Ženskega dobrodelnega udruženja.

KUHINJA.

Za pust. Gibanice. To je narodno pecivo, poznano samo po vaseh okrog Maribora, Ptuja in do Ljutomera. Prava domovina gibanic pa je Mursko polje. Po Primorskem in okrog Ljubljane, pa tudi Nemci gibanic ne poznajo. Zlasti ob trgatvi, za pust in ob žetvi se pečejo gibanice. Ponekod jih zovejo gibanici ali gibajnci, krapci, vzdigdušce. Najvažnejše pri gibanicah je toplina peči. Pečejo se samo v veliki pekovski ali kmečki peči. Toplina nn sme biti močna, ker so drugače gibanice trde. Torej se manj zakuri kot za kruh. Peče se vsak «blek» ali mlinec (po murskopoljsko «švolek») le za četrť ure. Vratca od peči ne smejo biti zaprta, ampak le napol prislunjena, sicer bodo gibanice trde. Narediš jih lahko na tri načine: a) Naredi testo iz moke, mleka ali vode in kvasa. Posoli. Pusti, da kipne (vzide). Medtem naredi mešanico iz kmečkega sira in vmešaj par jajec. Tudi brez jajec jih delajo revni ljudje. Na leseni lopar, s katerim se deva kruh v peč, daj nekaj testa, nagloma razvaljaj za prst visoko. Po vrhu tega testa posuj sir, Pa ne čisto do roba, ker moraš rob okrog in okrog nekoliko zapogniti, da se ne razleže po peči. Potem deni mlinec v peč. V teji četrťinki ure, ko se peče, moraš pripraviti na loparju že drugi mlinec. Ko vza-

meš prvi mlinec iz peči, z železno veslico ali pa z grebljico za ogenj, mora biti drugi že pripravljen na loparju. Če imaš kaj surovega masla, bo zelo dobro, če pred peko nekoliko z maslom poškropiš. Potem ga nareži na pravokotne (štiri prste široke, podolgate) rezine in naloži na krožnik drug na drugega. Sladkorja se ne daje, ker je tako boljše. Spodaj je testo mehko, ne sme biti trdo. Če je trdo, je bilo že predolgo v peči. Pomaži ga, če je trdo, s surovim maslom in daj še za 3 minute v peč nazaj, da se robček testa omehča. b) Finejši način. Napravi kakor zgoraj. Testo naredi fince, a ne zelo razkošno. Nadev je iz zmetlih, v mleku kuhanih orehov, drobtin in smetane, vse zmešano v zmerno redko kašo. Lahko tudi sir v mes; ali še rozine, ali smetana in jabolka zase. Pa teh sicer ni treba. Povrhu pokapaj s surovim maslom. Ta način je zelo dober, to se kar cedi pod zobmi. c) Delaj tako kakor prej. Vzemi le sedaj krompirjevo testo (zriban krompir, moka, jajce, malo mleka ali nič in pecivni prašek, če ga ravno hočeš, a treba ga ni, testo naj le pol ure počiva). V mleku skuhaj zmetlih orehov, dodaj medu, da prevre in drobtinic. Krompirjevo testo naj bode bolj trdo, kot za cmoke, a ne zelo.

Limone in pomaranče. Februarja so najboljše in najcenejše. Ako jih z voskom za-

lijez tam, kjer je odtrgan pecelj, in naložiš med pesek, se ohranijo do oktobra popolnoma dobro. Tanka, gladka lupina in težka limona ali pomaranča je najboljša. Pečke so grenke, moraš jih pred stiskanjem odstraniti. Tanka lupina brez bele plasti se dolgo ohrani, če olupke nekoliko presušiš, kar moraš pri nagniti limoni takoj storiti, sok pa v kozarec iztisniti. V papir jo zavij, ko jo prineseš domov, in postavi jo na hladen prostor, pa bo sveža par tednov. Gnilih ne imej med zdravimi. Kadar je načeta, jo imej v sobi na suhem in ne v so-parni kuhinji. Najboljši je zaprt porcelanast lonček. Prav dobro je konservirati limonovo ali pomarančno lupino, z gosto sladkorno vodo v sirup; da sladkornina le čez lupine stoji in se ohlajena strdi, pa drži. V medeno patico nareži tega, pa imaš iz-boren sadni kruh.

Kompot iz pomaranč. Po vseh navodilih, kar jih poznam, je ta kompot grenak. Dober se mi zdi le sledeči recept: Prekuhaj na vodi (ne na vinu) sladkor, da se napravi bolj redek sirup. Deni vanj olupke in sok ene limone in ene pomaranče. Olupljene pomaranče razreži cele na ploščice, odstrani pečke in jih polij s precejenim si-rupom.

M. Z.

GOSPODINJSTVO.

Lesni pepel: To čistilno sredstvo je sicer precej poznano, vendar morda še ne ve vsaka, da je pepel treba precejati, da ni vmes kak trd kamenček, ki bi potem pustil orte na železni ali kositrni posodi. — Se-veda je treba potem posodo tudi čedno izplahnuti, da ne ostanejo drobci. — Pepel je posebno pripraven za okajene lonce ali pa emajlasto posodo, ki je vsled dolge rabe otemnela.

Saje: Tudi o teh še ne vedo vse, da so dobre za čiščenje srebra, niklja in medi. Z mehko čunjico malo drgnemo kovinaste reči in blestele se bodo kot nove; prihranili bo-demo s tem vse one pripomočke, ki jih tako hvalijo in ki so primeroma dragi, pa bodisi milo, sidol, globus ali podobno.

Ovratniki pri moških srajcah. Mnogim gos-podom niso všeč popolnoma mehki ovrat-niki pri srajcah, popolnoma trdih pa tudi ne marajo. Hoteli bi nekaj srednjega in ovratnik primeren srajci, ki jo oblečejo, ne bel. Izvedena gospodinja si zna pomagati; ker pa gospodar ali gospod sin zahtevata nekaj polovičarskega, mu gospodinja ustreže istotako s polovičarskim.

Navadni škrob, ki so ga rabili za bele trde ovratnike, zredci in v tem namoči ovratnike posameznih srajc. Tako bodo gospodje v hiši imeli ovratnike kakor srajce in ne bodo premehko in ne pretro-d zlikani — tako v zlati sredi, ki je pa tudi

praktična, kajti tak ovratnik ostane dalj časa svež in snažen. Gospodinja si prihrani tedaj pranje in ovratniki dalje trajajo. Truda pa ni dosti z njimi. Rosandra.

Madeži od likalnika. Ko likamo perilo, se prav rado železo pali in se na perilu po-znaajo rumeni madeži. Najlažje jih odpravimo takoj, če jih pomencamo v vroči vodi. To je potrebno posebno pri škrobljenem perilu, ker moramo škrob takoj odstraniti. Potem napravimo primerno klorovo raztopino (100 g klorovčga apna na 1 l vrele vode) in jo pokrijemo. Črez nekaj časa previdno odli-jemo in jo precedimo skozi priteček. V to raztopino pomočimo belo krpico ter drgne-mo z njo mokra rumena mesta. Ko izginejo madeži, se perilo izplahne v čisti vodi, še enkrat poškrabi in polika.

O LEPEM VEDENJU.

Običaji in dobra vzgoja.

V družini se izoblikujeta duh in srce otroka. Nikdar se dovolj ne uvažuje, kako pomemben je vzgled, ki ga otrok dobiva v družini. Za najslabše navade so otroci hitro sprejemljivi. Ne trpite kričanja niti oblast-nosti. Navadite otroka, da se bo znal pravilno izražati. Boljše, da prične pozneje govoriti, kakor da se navadi trivijalnih iz-razov sluzinčadi.

Ne smej se otrokovi jezi ali njegovim do-mislicam. Ne kaži otroka gostom, če ti tega ne želijo. Ako pa se je izrazila taka želja, naj otrok vstopi sam, naj pozdravi in se takoj odtrani, če še nima petnajst let. Z dvanajstim leti otroci sami sprejemajo svoje prijatelje in prijateljice. Navadite otroka čistosti in obzirnosti do njegove obleke, pohištva, posebno do tujeja.

Ne trpite, da otrok govori, če ni vprašan, ne pri obedu, še manj pa, kadar so navzoči znanci starišev. Naj ne šepeta ali tiho na uho pripoveduje. Naj ne pozna laži in pre-drznosti! Odvadite ga bojazljivosti!

Privoščite otroku primernega razvedrila. Dajte mu knjigi! Peljite ga včasih v gledališ-če, v izbirni iger bodite previdni in iz-birčni. K otroškim predstavam ga lahko pe-ljete že s tremi leti, drugače pa otroci pred štirinajstim letom ne spadajo v gledališče.

Pogovori odraslih vpričo otrok naj bodo vedno primerni, da se njih nedolžnost ne rani. Skrbimo, da odgovarjamo otrokom samo na vprašanja, ki jih otroci umejo, sicer se jim s pravim odgovorom umikajmo. Po-sledice prežgovornih in preglasnih otrok so neprijetne. Otrok, tudi odrasel, mora biti s stariši vedno vljuden. Vpričo otrok naj se ne prepira in ne govori slabo o drugih, tudi ne o poslih.

Starišem se priporoča, vpoštevati mnenje odraslih otrok, tudi če je to v nasprotju z njihovim mišljenjem.

Prestopkov in zmot otrokom ne predbacivaj, jih ne ponižuj, najmanj pa pred tujimi osebami.

Razdor v družinah nastaja večkrat vsled tega, ker stariši izrabljajo svojo avtoriteto.

Nasprotno pa je obsojanja vredno oblastno in nasilno občevanje otrok z njihovimi stariši.

Ni dosledno, če je človek ljubezniv in vljuden samo s tujimi osebami, z domačimi pa ne. Vljudnost v družini je bolj pristrana in intimna nego v tuji družbi, zato pa nič manj korektna. Otroci naj doma ne štedijo s «prosim» in «hvala», kadar občujejo s svojimi stariši. Posebno nasproti materi naj bodo otroci obzirni in pozorni v vsakem oziru. V njeni navzočnosti naj premagajo slabo voljo, nestrpnost in jezo.

Otrokom se naj prepove prisluškovati in se vtikavati v pogovore starišjih, ali prenašati, kar so slučajno slišali.

O vsaki priliki naj skušajo otroci biti svojim starišem na uslugo in jim kolikor mogoče pomagati pri delu in opravkih.

Otroci morajo biti vljudni tudi s posli, naj jih ne tožijo vedno svojim starišem.

Kadar so otroci poročeni in jih obiščejo stariši, se starišem odkaže povsod prvi, odlični prostor, in najboljša soba, vendar, če so razen njih tudi tuji gostje v hiši, se da prednost osebam, ki so starejše od starišev ali višje po stanu.

Deda in babico moramo spoštovati, ne samo radi njih starosti, ampak tudi radi njih preteklosti, njih trpljenja in skrbi in tudi radi dobrot, ki so jih izkazovali našim starišem.

Radi njih slabosti jih ne obsojajmo in zamerjajmo. Pozorno jih poslušajmo, četudi nas morebiti včasih njih pripovedovanje dolgočasni. Bog ne daj, da bi se jim posmehovali. Če slabo vidijo, jim čitajmo iz knjig in časopisov, pri utrudljivi hoji jih podpirajmo in jim pomagajmo.

Ne zamudimo praznovati njih god ali rojstni dan, če le mogoče s kakim darilcem, n. pr. s pismom, s cvetkami ali z darilcem, ki smo ga sami napravili. Vnuki naj obdržijo te navade tudi v slučaju, da so lastni stariši z dedom in babico sprti in v razporu.

Nasproti tastu in tašči se moramo obnašati z istim spoštovanjem, z isto pozornostjo in vljudnostjo kakor nasproti lastnim starišem. Tudi kličemo jih z imeni «oče» in «mati», če se kdo do teh imen težko odloči, naj pri govorjenju izpušča naziva «oče» in «mati»; izpušča se pa pri tem tudi naziv «gospod», «gospa».

Za mizo sedi snahi na desni tast, na levi njen oče. Zetu na desni sedi tašča, na levi njegova mati.

Tudi tete in strici zaslužijo ljubezni in spoštovanja in ob godovih našega spomina.

NA PLESU.

K temu poglavju se pozneje še povrnemo. Ker smo baš v dobi plesnih prireditvev, naj pograjamo pri tej priliki vedenje naše moške mladine. Radi političnih razmer se moramo le poredkoma sniti na kaki zabavi. To pa je tudi edina prilika, da se mladi svet med seboj seznanijo. Toda naši mladi gospodje docela prezirajo to dejstvo. Pridejo na ples in plešejo edino le z onimi, katere že pripeljejo s seboj. Dekle, ki nima znane moške družbe, mora neopazeno sedeti ob robu dvorane, kjer neprestano plešejo isti pari: poročeni gospodje si med seboj izmenjavajo žene, neporočeni plešejo s svojimi stariimi znankami. Če se pa vendar dobi kdo — bela vrana — da gre po drugo, neznano, tedaj pa sedi njegova plezalka in nihče se ne zmeni za njo. Zato se mora seveda takoj zopet povrniti k njej.

Ni čuda, če se potem dekleta odtuje naši družbi in zahajajo na drugorodne prireditve, kjer dobe znance in plesalce, katerih zaman iščejo med svojimi. (Dalje prih.)

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST.

Gospodinjski koledar za l. 1927. se je tekom šestih let svojega obstanka tako udomačil po naših hišah, da brez njega skoraj ne moremo več začeti gospodinjstva v novem letu. Urejuje ga prav praktično, spretno in razumno Utva. Tudi letošnji letnik ima jako pripravno, skoro do zadnjega uporabno gradivo.

Izpodtaknem naj se le ob sestavku «Omara za perilo». Poleg številnih slovniških napak ima tudi stvarne netočnosti. «Kapne» so nam tuje po nazivu in nepraktične v rabi. Koliko dela je z gumbicami in še za vsako odejo niso. Moderna nevesta si mesto nekdanjih «kovtrov» nabavi rajše plahte, ki so bolj higienski, se lažje čistijo in zračijo. Na plah-te pa ne moremo pripenjati rjuh. Mesto nemških «kapen» so mnogo pripravnije velike rjuhe z okrašenim gornjim robom, ki se zlatlačijo ob straneh pod žimnico, da se človek ne razodene, zlasti bolnik in otrok.

Platneno perilo nosi malokatera, je pač predrag, pa tudi neprapravno. Higijena in današnja moda, posebno letna, zahteva, da se preoblačimo tudi med tednom. Platno pa je v perilu nerodno in okorno.

Nočne jopice so tudi iz mode. Saj jih težko gledamo celo v omari, kamor so zašle pred leti. Ponoči imamo spalne srajce z dolgimi ali kratkimi rokavi. Bolnice pa se čez dan, zlasti kadar sede v postelji, rajše oblečejo v haljaste jopice iz barvanega batista, krepdesina ali sličnega blaga. Bele niso več v modi in so tudi delikatne. Najmanjša kapljica, proga ali guba, pa je ne moreš več imeti na sebi

«Gospodinski koledar» je namenjen izključno gospodinjji, ni ženski almanah in ima zato omejen delokrog. Dobro je doslej izpolnjeval svojo dolžnost in nalogo. Vendar se mi zdi, da bi sčasoma lahko razširil in pomnožil svoje predale. Poleg vsakdanjih gospodinskih navodil naj bi vsaj na kratko zabeležil važnejše znanstveno strokovne pridobitve na gospodinskem polju; prinašal naj bi izčrpen pregled domačega in svetovnega feminističnega dela, registriral važne ženske kulturne nastope, jubileje in smrti, objavljaval primerne zdravniške članke itd. V tem pogledu moram ponovno pohvaliti predlanski zvezek, do čim se je letošnji preveč omejil le na kuhinjo in sobo.

Tiskovna zadruga v Ljubljani je izdala v zbirki «Oder» H. Mannersovo: «Peg, srček in moj». Cena Din. 18. Na ljubljanskem odru je imela prav lep uspeh.

V isti založbi je izšel 11.-12. snopič svetovno znanega Stenkievičevega romana «Potop». Cena zadnjemu snopiču Din. 20. Tudi dr. J. Sernečeve «Spomine» je izdala Tiskovna zadruga. Zanimiv prispevek k naši kulturni in politični zgodovini. Cena Din. 36, vez. Din. 46.

Knjige Goriške Matice so bile letos izredno hitro razprodane. Že pred Božičem jih ni bilo več mogoče dobiti. Pač najjasnejši dokaz, da njih vsebina res ustreza želji naših ljudi in kulturnim potrebam današnjega časa.

Za l. 1928, so napovedane sledeče knjige: II. del Bačarjeve zdravniške knjige, zbirka povesti pisatelja domačina, Majcnova «Zgodovina naših domačih živali in pitomih rastlin, Koledar ter mladinska knjiga. Kdor bo doplačal še L. 3, bo dobil zgodovinski roman F. Bevka: «Nebesna znamenja».

Na Goriško Matico se naročite pri poverjenikih ali pa v pisarni Gor. Matice v Gorici, via S. Giovanni št. 6, I.

Plesni večer Mete Vidmarjeve. Dne 7. januarja se je v Ljubljanski operi predstavila občinstvu Meta Vidmarjeva, učenka šole Wigmannove, pri kateri še nadaljuje svoje študije. Spored je obsegal pet delov: 1.) Začetek (ples brez godbe), 2.) Narodni motivi, 3.) Melodije, 4.) Slovenske, 5.) Pesem. — Umljivo je, da pri začetnici ne moremo zahtevati popolnosti. Za tehnične hibe je nedvomno smatrati posevno postavljanje nog (v nasprotju z naravnimi), ki povzroča nesigurnost na prstih in moti tudi celotno formo. Morda je to napaka šole; ne poznam je toliko. Vem le, da večina drugih modernih šol kultivira drugo postavljanje. (V florisu V: II). Druga hiba te vrste

so polodprta usta. Vsak telovadec, sportnik, plesalec mora dihati skozi nos! — Kompozicija je bila odločno premonotona, izvzemši prekrasno «Stoji drevo» in «Pesem». Najbrže tudi ne gre prilagojevati pesem plesu, ampak obratno. S «Pesmijo» (5.) in «Stoji drevo» (v 3. skupini) je Vidmarjeva dokazala, da zasluži ime umetnice. V najlepši točki vsega večera — drevesu — je dosegla popolno uravnovešenost. Fraza s tekstom in melodijo. Drevo stoji tam, gibljejo in upogibljuje ga vetrovi in viharji, njegove veje se, kakor proseče roke človekove, dvigajo k nebu. Krasna slika — iz življenja iztrgan simbol človekov. — Da je ples umetnost, o tem menda vendar nihče več ne dvomi. Saj plesni umetniki kot vsi drugi iščejo le izraza svojemu doživetju. —eva.

IZ NAŠE SKRINJE.

Makedonci. (Nadaljevanje.)

Čudila sem se, da nimajo tu poleg tolikih kač, modrasov in gadov (tu se modras imenuje oso'nika) posebnih zagovornikov za kačje pike. Slišala sem, da je v bližini Debra neki stari pop, župnik, kateri ima čudodelno knjigo; samo da prečita gotovo molitvico, pa neha kačji strup delovati. Zato je ta gospod pop široko slaven v svoji ozki coprniji. Kačji pik se drugače tu zdravi s pravilnim kirurškim načinom. Ud, katerega je strupena kača ujedla, se trdno preveže z moškim pasom, potem se vreže na prstu ali kjer je pač rana, trikrat z znamenjem križa; ko kri odteče, se dotično mesto z vročim železom malo izpeče, bolnika umijejo še z blagoslovljeno vodo, rano začežejo in vse je v redu.

Tudi druge vreže so silno razširjene. Tako hodijo k neki ženi po zdravilo za lju-be-z-en. To sestoji iz kake deske, petelinovega kremplja in nekega zoba, po navadi je zraven še malo ščetin, izruvanih na živem prašiču. To mora dekle na skrivaj pred solnčnim vzhodom vreči preko strehe onega, katerega si želi. Ravno tako tudi za moške. Še drugo zdravilo poznajo: o polnoči gredo na grob kakega sorodnika, nabero nekoliko trave ali cvetov, pa vržejo v žep oni ali onemu, kateri je cilj lju-bezni.

Razen tega verujejo tudi, da zna kak pop ali hodža čarati ali pa zapisati. Z enim takim zapiskom, če ga imaš pri sebi, si obvarovan vseh nezdov in nesreč.

Izmed rastlin so v svetu vraž najpomembnejše: detelja, bosiljak, kukurek (strupena rastlina) in pelin.

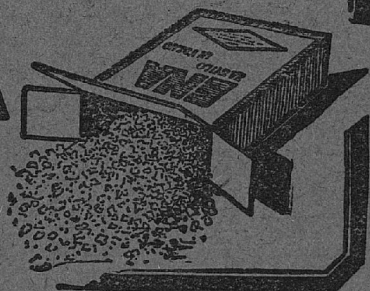
(Dalie prih.)
Mara Husova.

Res čudovito je
Svilena obleka prana s

ENA

Izgleda kakor
nova!

V zalogi domačega vina

na viale **XX Settembre št. 94**

dobite po zmernih cenah sledeča vina: **vlpavsko, istrsko** in **kraški teran**. Stara vina: **rafošk, moškat** in **pinot** v **butilkah**. — Od 5 litrov dalje se dostavi na dom,

Najuljudneje se priporoča udani

ŠTRANČAR FRAN.

Poštšina plačana v gotovini.

L.O.90

L.O.90

IDEALNO **SANIN** **OTROKE**
ČISTILNO SREDSTVO ZA
IN SREDSTVO PROTI GLISTAM

LEKARNA
CASTELLANOVICH
LASTNIK F. BOLAFFIO

TRST
VIA DEI GIULIANI 42

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauc
restavracijska hiša 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kroški brinovec, in kranjski silvovec. — Lastni izdelki: žumeda vina, šamparjuz, šameli istrski robotki, Lacrima Crista in druga. — Specialiteta: najbolji konjak in Crema mazzola ter raznovrstni likerji.

ŠIRITE „ŽENSKI SVET“!

UNDERWOOD
PORTABLE

Neizmenljivo potreben v vsaki hiši. Najboljši spremljevalec na potovanju, zelo praktičen v vinku in na parniku. Opremljen s tipkami za slovensko pisavo. Tehta četrtino in stane polovico navadnega pisalnega stroja, medtem ko izvršite isto delo. — Zahlevajte ponudbo s ceniki. Plačljive oiajšavo.

C. A. MOHOVICH, Trst
VIA MAZZINI 17

Dr. Fran Ambrožič
zdravnik

se je stalno naselil Št. Petru
na Krasu

Odinira v Kanalcovi hiši vsak dan od 9—12
in od 13—15.